

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Dragica Katalinić, dr. med.

Martina Markelić, prof. soc.

Mr. sc. Dijana Mayer, dr. med.

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2012. godini**

Zagreb, 2013.

**„Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2012. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Martina Markelić, prof. soc.

Mr. sc. Dijana Mayer, dr. med.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

Sadržaj

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVnim DROGAMA U SVIJETU I EUROPI	5
MARIHUANA (KANABIS)	5
AMFETAMINI, EKSTAZI, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI	6
KOKAIN.....	6
OPIOIDI.....	7
NOVE DROGE.....	7
II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2012. GODINI	8
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ.....	9
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA	13
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	18
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA... 32	32
PREBOLJELE BOlesti ili pozitivitet (anamnestički) u opijatnih ovisnika..... 34	34
Ovisnička populacija i sukobi sa zakonom.....	35
SMRTI povezane sa zlouporabom psihoaktivnih droga u 2012. godini..... 37	37
III. PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI.....	45
OVISNOSTI	46
MENTALNO ZDRAVLJE	51
IV. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI	57
V. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2012. GODINI. 69	

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVnim DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Zlouporaba droga predstavlja jedan od vodećih problema suvremenog društva, a posljednji raspoloživi podaci govore da nema značajnih promjena u uzimanju, proizvodnji i posljedicama uzimanja zabranjenih droga. Prema procjenama iz izvještaja UNODC-a (UN Office on Drugs and Crime, World Drug Report 2012) 5% odrasle svjetske populacije, ili 230 milijuna ljudi je konzumiralo neku vrstu droge, dok je 27 milijuna osoba bilo i ovisno o njima. Problem uporabe i ovisnosti o drogama predstavlja jedan od 20 najznačajnijih čimbenika rizika za obolijevanje na globalnoj razini, odnosno, jedan je od 10 vodećih čimbenika rizika u razvijenim zemljama. Osobe koje zloupotrebljavaju psihoaktivne droge, a osobito intravenski ovisnici, izložene su povećanom riziku obolijevanja od zaraznih bolesti poput HIV-a, hepatitisa i tuberkuloze. Zlouporaba droga i ovisnost o drogama stanja su koja se mogu i trebaju sprečavati odnosno liječiti, a s druge strane napore valja usmjeriti na smanjenje proizvodnje i sprječavanje distribucije. Zahvaljujući zajedničkim naporima vlada mnogih svjetskih zemalja na tom je području u posljednjem desetljeću postignut značajan napredak.

MARIHUANA (KANABIS)

Marihuana je i nadalje najčešće korišteno psihoaktivno sredstvo, osobito među mladima, a procjena je da se uzgaja u 172 zemlje svijeta i u svim zemljama Europske unije. Porast uzimanja zabilježen tijekom 90-tih i početkom 2000. danas je u stagnaciji ili pak blagom padu.

Procjenjuje se da je kanabis tijekom života barem jednom uzimalo 80,5 milijuna Europljana (15-64 godine), a razlike u prevalenciji između zemalja su različite i kreće se od 1,6 do 32,5%, s time da je za većinu zemalja prevalencija u rasponu od 10-30%.

Procjenjuje se da je u 2012. godini 23 milijuna (ili 6,8 % populacije 15-64 god) Europljana uzimalo kanabis.

Najviša prevalencija zabilježena je u skupini od 15-34 godine, odnosno 15-24 godina. Prosječno 32,5% Europljana u skupini od 15-34 godine su barem jednom u životu uzeli kanabis, a prošle godine je to učinilo njih 12,4%, odnosno njih 6,6% tijekom proteklog mjeseca.

Po spolovima, među mladim (15-34) prednjače muškarci u omjeru od 6:1 u Portugalu, do gotovo izjednačenih 1:1 u Norveškoj, a uzimanje je povezano uz provođenje slobodnog vremena (noćni klubovi i glazbena događanja). Prevalencija uzimanja kod školske djece u dobi od 15-16 godina (istraživanje ESPAD 2011.) u 26 od 30 zemalja EMCDDA-Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama) najviša je u Češkoj (42%) i Francuskoj (39%), dok se u svim ostalim zemljama ona kreće od najviših 27% (Slovačka i Nizozemska) do najnižih 6% u Norveškoj, s većinom zemalja u kojima se prevalencija kreće oko europskog prosjeka (20%).

Shodno istraživanjima (1995-2011) prevalencije u europskim državama mogu se podijeliti u 3 skupine: u prvoj je 8 zemalja koje uglavnom kroz svoje vrijeme istraživanja prijavljuje nisku prevalenciju (Portugal, Finska, Malta, Švedska, Grčka, Cipar Rumunjska, Norveška), uglavnom oko 10% a ispod 20%, s time da Portugal, Rumunjska i Finska imaju značaja porast životne prevalencije u razdoblju od 2007. do 2011., u odnosu na početna istraživanja 90-tih godina prošlog stoljeća.

Druga skupina, također od 8 zemalja koje su u ranim ESPAD istraživanjima prijavljivale visoke stope prevalencije, uglavnom između 20% i 40% (Francuska, Nizozemska, Ujedinjeno kraljevstvo, Belgija, Italija, Njemačka, Irska i Danska). U dvije od njih prevalencija je značajno pala u odnosu na početna istraživanja: u Irskoj za 19%, te u Ujedinjenom kraljevstvu za 16%, a također i u Njemačkoj (za 9%) te Danskoj (za 7%) se bilježi značajni pad prevalencije. U ostalim zemljama ove skupine trendovi su uglavnom stabilni s izuzetkom Francuske koja jedina bilježi rast i to od čak 8% u odnosu na prethodno ESPAD istraživanje 2007.

U trećoj je skupini 10 zemalja (Češka, Slovačka, Bugarska, Estonija, Latvija, Slovenija, Poljska, Litva, Mađarska i Hrvatska) koje redom bilježe rast prevalencije u istraživanjima od 1995. o 2011., a čak njih 8 prijavljuje rast prevalencije od najmanje 10%. U skupini drastično odudara Češka s najvišom prevalencijom: s porastom od početne prevalencije za više od 20% , na razine iznad 40%. Također značajan rast prevalencije bilježi se i u Latviji, Mađarskoj i Poljskoj, dok se u ostalim zemljama ove skupine za razdoblje 2003 – 2011 bilježe stabilni trendovi, a u Slovačkoj i pad trendova.

AMFETAMINI, EKSTAZI, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI

Procjenjuje se da je 13 milijuna Europljana u dobi 15-64g. ikad uzimalo amfetamine, a tijekom prošle godine njih 2 milijuna. U grupi od 15-34 godine, prosječna prevalencija u Europi iznosi 5,5% s procjenom da je u prethodnoj godini njih 1,5 milijuna uzelo drogu, dok se u grupi školske djece od 15-16 godina prevalencija kreće od 1-7%.

Procjenjuje se da je 11,5 milijuna europljana u dobi 15-64 ikad uzelo ekstazi, a prošle godine njih 2 milijuna. U dobi od 15-34 godina, prevalencija se kreće od manje od 0,6% do 12,4%, a najčešće od 2,1%-5,8%. Prema ESPAD istraživanju, među školskom djecom u dobi 15-16 godina prevalencija se kreće uglavnom od 1%-4%. Podaci posljednjih provedenih istraživanja uglavnom ukazuju na stabiliziranje trendova prevalencije uzimanja ili pak pad istih.

Životna prevalencija uzimanja LSD-a, u Europi među mladom populacijom 15-34 godina, kreće se od 01% - 5,4%, s time da prošlogodišnja istraživanja bilježe značajno nižu prevalenciju. Prevalencija uzimanja halucinogenih gljiva u populaciji školske djece 15-16 godina, uglavnom se kreće između 1% - 4%.

Prema procjenama prevalencija uzimanja GHB-a i ketamina niža je u odnosu na ekstazi. Dostupni podaci istraživanja među odraslim populacijom (15-64) u Nizozemskoj govore o prevalenciji od 0,4%, usporedivo s onom uzimanja amfetamina. Istraživanja provedena među ciljanim skupinama (posjetitelji noćnih klubova) govore o znatno višim razinama životne prevalencije uzimanja GHB-a koja se kreće na razinama od 4% - 11%, a kod ketamina od 8% pa do čak 48%.

KOKAIN

Kokain je i dalje druga najčešće uzima zabranjena droga u Europi, no među članicama postoje značajne razlike. Procjenjuje se da je 15,5 milijuna europljana, odnosno 4,6% populacije 15-64 godina barem jednom u životu uzelo kokain. Podaci pojedinih zemalja članica govore o prevalenciji koja se kreće od 0,3% do 10,2%, a za prošlu godinu ona se kretala od 0,1%-2,7%. Tijekom prošle godine 4 milijuna europljana, uzimalo je kokain. Iznadprosječnu prevalenciju za proteklu godinu prijavile su: Španjolska (2,7%), Ujedinjeno kraljevstvo (2,2%), Italija (2,1%) i Irska (1,5%), a ujedno je kokain i najčešće uzimano zabranjeno sredstvo u tim zemljama. Procjenjuje se također da je 8 milijuna mlade populacije u dobi 15-34 godine, ili 6,3%, barem jednom u životu uzelo kokain, a nacionalni podaci variraju od 0,7 – 13,6%. Europski prosjek za proteklu godinu u ovoj populaciji je 2,1%, odnosno približno 3 milijuna, a po spolu prednjače muškarci u omjeru 2:1 i s prevalencijom od 4%-6,5% u Danskoj, Irskoj, Španjolskoj i Italiji.

U globalnoj usporedbi europska razina prevalencije (2,1%) među mladom populacijom, ipak je niža u odnosu na: Australiju (4,8%) i Sjedinjene države (4,0%), a približna je onoj Kanade (1,8%).

Prevalencija među školskom djecom u dobi 15-16 godina kreće se uglavnom između 1%-2%, dok su najviše razine zabilježene u Ujedinjenom kraljevstvu (5%).

Od 23 zemlje koje su učestvovalo u ESPAD 2011. istraživanju, njih 18 je prijavilo porast životne prevalencije, između 1%-3% u odnosu na rana istraživanja iz 90-tih godina prošlog stoljeća. Sedam zemalja prijavilo je iznadprosječnu prevalenciju među mladom populacijom (15-34) u prošloj godini, dok Danska, Irska, Španjolska Italija i Ujedinjeno kraljevstvo bilježe u istom razdoblju pad ili stabilizaciju prevalencije u ovoj populaciji.

OPIOIDI

Zlouporaba heroina, osobito intravensko uzimanje, povezuje se s pojavom teških ovisnika u Europi od sedamdesetih godina prošlog stoljeća. I danas ova sredstva predstavljaju najveći uzrok morbiditeta i mortaliteta vezanog uz zlouporabu droga u Europskoj Uniji. U posljednjih 10 godina zabilježen je pad uporabe heroina i uz to vezanih problema, iako najnoviji podaci ukazuju da je u nekim zemljama stabilizacijski trend opet promjenio smjer. Osim toga, izvješća govore i o zamjeni heroina sintetskim opijatima kao što je fentanil, te o intravenskoj uporabi stimulativnih droga, na primjer: amfetamina, metafmetamina i sintetičkih katinona.

PDU (Problem drug use) EMCDDA je definirala kao uzimanje droge injektiranjem, ili kao dugotrajno, ili redovito uzimanje opioida, kokaina ili amfetamina. Prema izvještajima mnogih zemalja većina opioidnih ovisnika su osobe koje ujedno koriste i više vrsta droga.

Procjena prevalencije u europskim zemljama za dobnu skupinu od 15-64 godine, kreće se od 1 do 7 slučajeva na 1000 stanovnika (1-7%). Najviša je u Irskoj, Latviji, Luksemburgu i Malti, a najniža na Cipru, Mađarskoj, Poljskoj i Finskoj, dok turska prijavljuje prevalenciju ispod 1%. Prosječna prevalencija za Europsku uniju i Norvešku iznosi 4,2%, odnosno 1.4 milijuna opioidnih ovisnika, što je niže u odnosu na Rusiju (16.4%), ili Ukrajinu (10-13%), ali i Sjedinjene države (6,3%), Australiju (5,8%), no nešto više u odnosu na Kanadu (3%).

Podaci većine zemalja uglavnom ukazuju na stabilne trendove uzimanja opioida, no istovremeno i na otklon u pojedinoj vrsti, odnosno povećanje injektiranja na primjer: katinona (Mađarska), mješavine kafeina i kreatina (Rumunjska), benzodiazepina (Irska, Slovenija, Ujedinjeno kraljevstvo), amfetamina (Mađarska i Latvija), te sintetičkih opioida (Estonija i Slovačka).

NOVE DROGE

U Europskoj Uniji razvijen je Sustav ranog upozoravanja na pojave novih psihoaktivnih supstanci. Između 2005.- 2011. pojavilo se 164 novih psihoaktivnih supstanci. Većina od 49 novih psihoaktivnih supstanci koje su se pojavile tijekom 2011 su sintetički katinoni ili sintetički kanabinoidi.

Posebno zabrinjava prodaja tzv. „legalnih droga“ (leagal highs) putem interneta u online dućanima kojih je prošle godine identificirano 693 diljem Europe.

Studijom provedenom u Ujedinjenom kraljevstvu utvrđeno je da 22% „legalnih droga“ kupljenih internet prodajom, sadrži piperazine, 20% katinone, a 18% sintetičke kanabinoide.

Europskim istraživanjem 2011. provedenim na 12 000 mladih u dobi od 15-24 godine, utvrđeno je da je prosječno njih 3-5% uzimalo „legalne droge“, a najviše u Irskoj (16%), Latviji, Poljskoj i Ujedinjenom kraljevstvu (10%)

U istraživanju provedenom 2010/11 u Irskoj na uzorku od 7500 ispitanika u dobi 15-64 godine utvrđena je životna prevalencija uzimanja mefedrona i „legalnih droga“ od 2%, a u skupini od 15-24 godine 6%. Istraživanje u Ujedinjenom kraljevstvu koje je obuhvatilo 15 500 ispitanika pokazalo je da je u prošloj godini uzimanje mefedrona bilo tri puta veće kod posjetitelja noćnih klubova u odnosu na neposjetitelje (30% : 10%).

II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2012. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih, različitih, uglavnom sintetičkih droga kao što su to sintetički kanabinoidi te različiti sintetički oblici već ranije poznatih droga. U Hrvatskoj je došlo do novih izmjena Kaznenog zakona, nove tvari su stavljenе pod kontrolu, donijeti su nova Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2012-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga 2012-2014.

Uzimanje droga je često povezano s drugim rizičnim ponašanjima i/ili ovisnostima kao što je pušenje, alkoholizam, igre na sreću, nepotrebno i neodgovarajuće uzimanje lijekova, ali i s nizom medicinskih, društvenih i psiholoških problema. Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo se vodi nacionalni Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Iz bolnica, specijalističko-konzilijskih službi te Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo se prikupljaju podatci o osobama koje su kod njih bile na liječenju ovisnosti ili zlouporabe psihoaktivnih droga. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine. Od 2008. godine podatke smo počeli dobivati i od terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pompidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

Zahvaljujemo svim kolegicama i kolegama iz županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika te svih bolnica gdje su na liječenju bile osobe ovisne o psihoaktivnim drogama, na uspješnoj suradnji rezultat čega je svake godine ovakvo Izvješće.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema raspoloživim podatcima pristiglima iz zdravstvenog sustava, razvidno je da se i nadalje u zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje liječi otprilike 8.000 osoba. U 2012. godini na liječenju je bilo 7.855 osoba što je 2,5% više nego prethodne godine (7.665 osoba). Od ukupno liječenih u 2012. godini 6.357 je uzimalo opijate (80,9%). Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječeno je 1.498 osoba (19,1%). Udjeli opijata i neopijata su vrlo slični kao i prethodnih godina. (Tablica 1.).

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatne)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2
2010.	7.550	6.175	81,8	1.375	18,2
2011.	7.665	6.198	80,9	1.467	19,1
2012.	7.855	6.357	80,9	1.498	19,1

Prikazi novih osoba, koje se u sustavu liječenja pojavljuju prvi put, bitno se razlikuje od ukupno liječenih. Broj novih osoba u sustavu liječenja kontinuirano se i dalje smanjuje (Tablica 2.). U 2012. godini prvi put je liječeno 1.120 osoba (u 2011. – 1.151). Od tih novoprdošlih osoba njih 313 (27,9%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 807 ili 72,1% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav i dalje godišnje ulazi više neopijatnih nego opijatnih ovisnika. Kako ovisnost o opijatima zahtijeva dugotrajni tretman i skrb, zadržavanje opijatskih ovisnika u sustavu zdravstva ukazuje da je liječenje djelotvorno i da heroinski ovisnici nisu prepušteni ulici i kriminalnom miljeu. Na ukupno postupno smanjivanje heroinске ovisnosti ukazuje i sve manji broj novih heroinskih ovisnika koji se godišnje po prvi put javljaju na liječenje. U 2012. godini novih je ovisnika o heroinu bilo ponovno manje od 400 (313). Ovakvo kretanje je u suglasju s situacijom u vezi heroinске ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i SAD, gdje se također opaža stagnacija odnosno smanjenje heroinске ovisnosti. Promjene u sredstvima i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebe društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

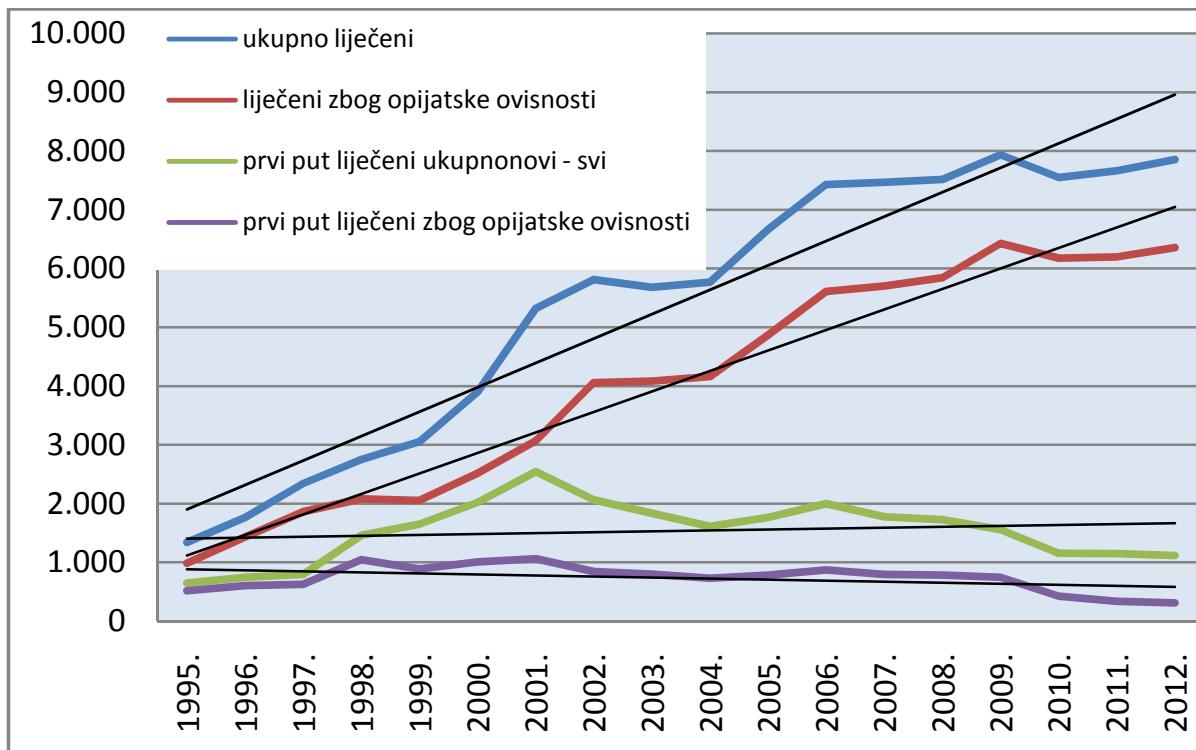
Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1
2012.	313	4,9	807	53,9

Neke značajke kretanja heroinske ovisnosti pokazuju i udio novih zahtjeva za tretmanom u posljednjih desetak godina. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih heroinskih ovisnika njih 40% bilo prvi put na liječenju, u 2012. godini je samo 4,9% na liječenju prvi put, a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina.

Tablica 3. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000. DO 2012. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj svih liječenih osoba zbog opijata	Svi prvi put liječeni	Opijati prvi put liječeni
2000.	3.899	2.520	2.026	1.009
2001.	5.320	3.067	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.087	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732
2005.	6.668	4.867	1.770	785
2006.	7.427	5.611	2.001	876
2007.	7.464	5.703	1.779	800
2008.	7.506	5.832	1.700	769
2009.	7.733	6.251	1.463	667
2010.	7.550	6.175	1.180	430
2011.	7.665	6.198	1.151	343
2012.	7.855	6.357	1.120	313

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2012. GODINE

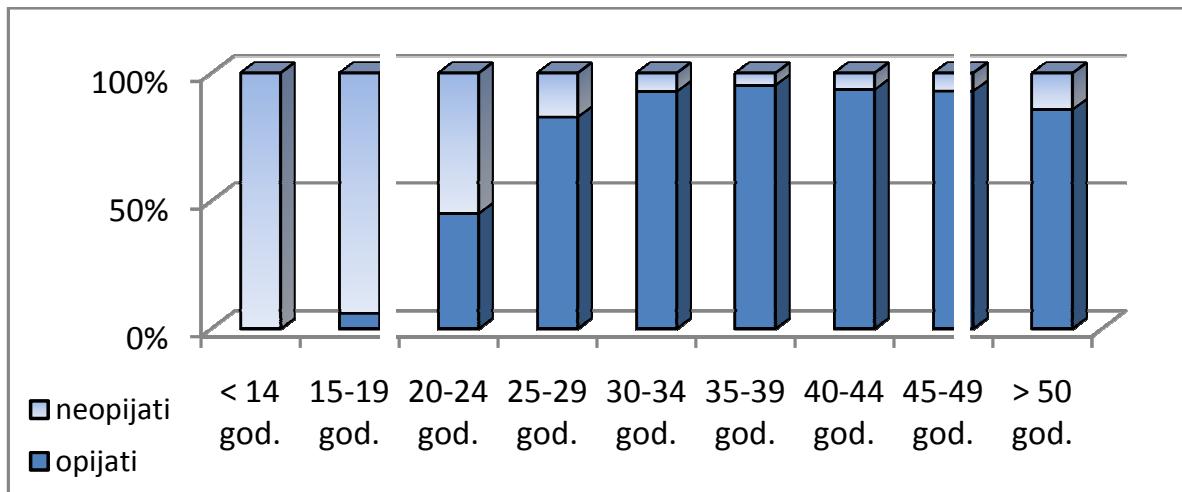

Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2011. I 2012. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2011.						2012.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14	19	0,3	2	0,1	21	0,3	19	0,3	4	0,3	23	0,3
15-19	438	6,9	129	9,5	567	7,4	455	7,0	114	8,3	569	7,2
20-24	538	8,5	137	10,1	675	8,8	513	7,9	133	9,7	646	8,2
25-29	1.241	19,7	346	25,5	1.587	20,7	1.066	16,5	303	22	1.369	17,4
30-34	1.684	26,7	359	26,4	2.043	26,7	1.709	26,4	391	28,4	2.100	26,7
35-39	1.321	20,9	178	13,1	1.499	19,6	1.437	22,2	206	14,9	1.643	20,9
40-44	546	8,7	91	6,7	637	8,3	667	10,3	108	7,8	775	9,9
45-49	328	5,2	67	4,9	395	5,2	378	5,8	64	4,6	442	5,6
≥50	192	3,0	49	3,6	241	3,1	233	3,6	55	4,0	288	3,7
Ukupno	6.307	100,0	1.358	100,0	7.665	100,0	6.477	100	1.378	100	7.855	100,0

Prema podatcima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,7:1,0. Od ukupno 7.855 liječenih osoba bilo je 6.477 muškaraca (82,5%), i 1.378 odnosno 17,5% žena. Sveukupno je u dobi do 19 godina bilo 592 osobe (7,5%). Prema dobnim skupinama postoji sve manja razlika između muškaraca i žena. Najviše muškaraca (26,4%) i žena (28,4%) je u skupini od 30-34 godina starosti.

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI, PO DOBI

Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8

Kao i u cijeloj Europi i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija u sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o svim psihoaktivnim drogama, to je i raspon godina vrlo velik. Najmlađa zabilježena osoba je imala 12 a najstarija čak 80 godina. Od 2008. godine nadalje bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca pa su tako i u 2012. godini većina liječenih starijih od 30 godina. Žene su u prosjeku imale 31,8 godina, u posljednjih osam godina su starije za 3,7 godina. Muškarci su prosječno stari 33,1 godine, a u posljednjih 8 godina prosječna starost liječenih muškaraca se povećala za 4,7 godina.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6. Za čitavu Hrvatsku stopa je **272,1/100.000 stanovnika dobi od 15. do 64. godine**. U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika je viši od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (588,3), zatim Zadarska (472,0), Grad Zagreb (430,0), Šibensko-kninska (382,6), Primorsko-goranska (373,0), Dubrovačko-neretvanska (351,5) te Splitsko-dalmatinska (332,2). Ostale županije su imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Osobe koje se nalaze u terapijskim zajednicama prema mjestu prebivališta također. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati i populacijske, prostorne i ekonomski značajke županije. Ličko-senjska županija je na primjer županija s relativno starim stanovništvom i nepovoljnim socio-ekonomskim uvjetima. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

**Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I
STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE
PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2012. GODINI**

Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	Broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	stopa na 100.000*	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.310	537.188	430,0	1.707	317,8	365	15,8	62	17,0
Zagrebačka	395	215.411	183,4	271	125,8	81	20,5	12	14,8
Krapinsko-zagorska	53	89.545	59,2	26	29,0	15	28,3	0	0,0
Sisačko-moslavačka	115	113.750	101,1	44	38,7	50	43,5	5	10,0
Karlovačka	67	84.359	79,4	39	46,2	13	19,4	4	30,8
Varaždinska	244	119.212	204,7	212	177,8	21	8,6	6	28,6
Koprivničko-križevačka	51	76.937	66,3	27	35,1	11	21,6	1	9,1
Bjelovarsko-bilogorska	16	79.310	20,2	6	7,6	9	56,3	1	11,1
Primorsko-goranska	758	203.224	373,0	703	345,9	70	9,2	34	48,6
Ličko-senjska	20	31.428	63,6	17	54,1	6	30,0	4	66,7
Virovitičko-podravska	28	56.797	49,3	18	31,7	12	42,9	3	25,0
Požeško-slavonska	54	50.892	106,1	42	82,5	15	27,8	8	53,3
Brodsko-posavska	163	103.668	157,2	128	123,5	30	18,4	9	30,0
Zadarska	527	111.652	472,0	503	450,5	23	4,4	11	47,8
Osječko-baranjska	345	206.692	166,9	254	122,9	81	23,5	24	29,6
Šibensko-kninska	268	70.048	382,6	242	345,5	24	9,0	9	37,5
Vukovarsko-srijemska	148	118.382	125,0	128	108,1	40	27,0	24	60,0
Splitsko-dalmatinska	1.013	304.915	332,2	887	290,9	113	11,2	39	34,5
Istarska	840	142.780	588,3	735	514,8	74	8,8	21	28,4
Dubrovačko-neretvanska	284	80.804	351,5	241	298,3	31	10,9	13	41,9
Međimurska	122	76.834	158,8	97	126,2	15	12,3	5	33,3
Ukupno Hrvatska	7.821	2.873.828	272,1	6.327	220,2	1.099	14,1	295	26,8
Druge države	34			30		21	61,8	18	85,7
UKUPNO	7.855			6.357		1.120	14,3	313	27,9

*Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2011. DZS)

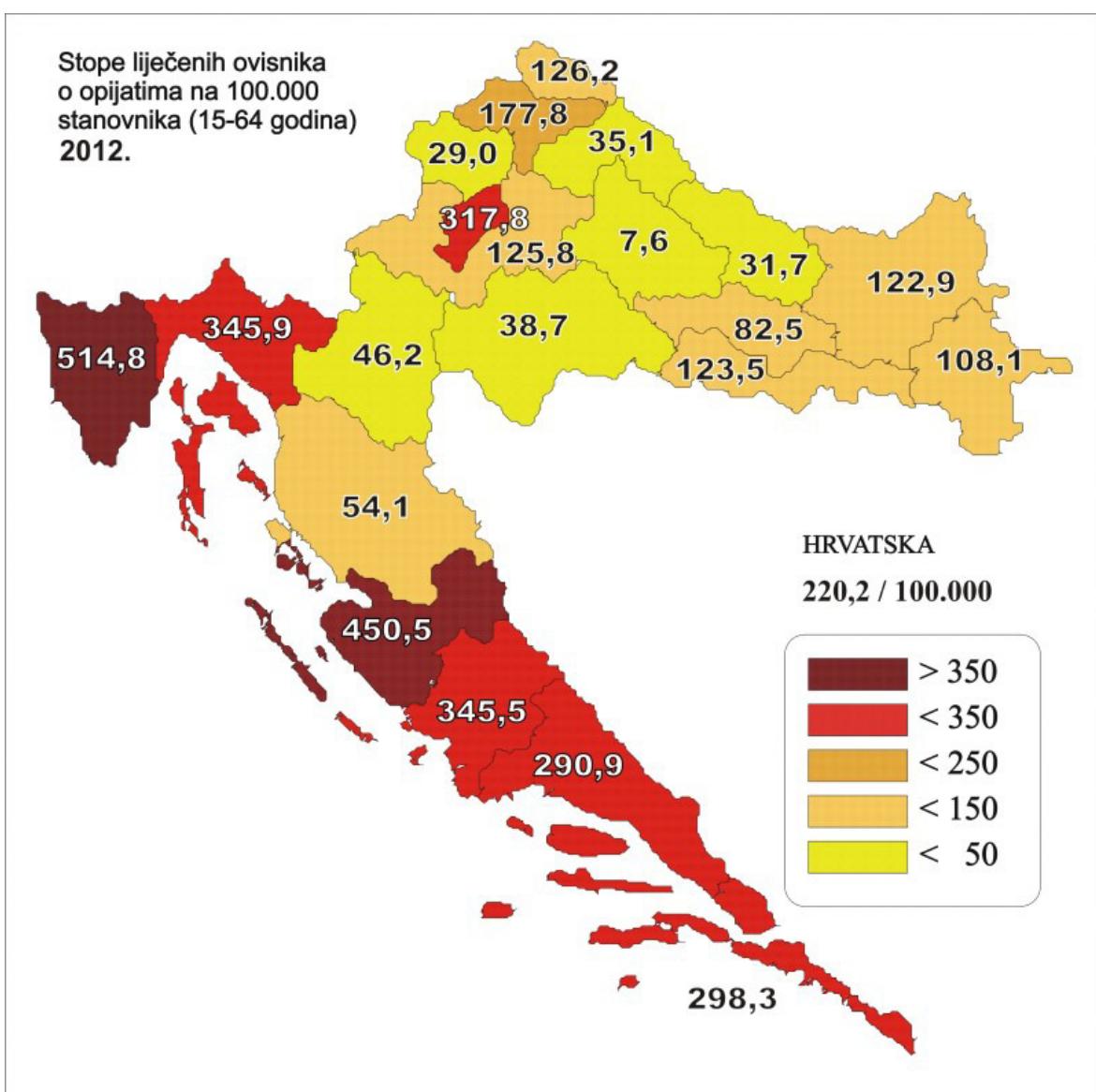
Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Prikaz stope liječenih ovisnika koji su ovisni o opijatima pokazuje vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (514,8), zatim Zadarska (450,5), Primorsko-goranska (345,9), Šibensko-kninska (345,5), Grad Zagreb (317,8), Dubrovačko-neretvanska (298,3), te Splitsko-dalmatinska (290,9).

Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 220,2 (u 2011. godini 207,6; 2010. godini iznosila je 206,7). U odnosu na prošlu godinu (2011.) nije došlo do značajnije promjene u redoslijedu županija.

U Istarskoj županiji je već niz godina vrlo dobro organiziran rad s ovisnicima o psihoaktivnim drogama koji je „prepoznat“ i od njihove županije te je to jedan od razloga zašto veliki broj osoba dolazi k njima na liječenje. Osim toga, oni dodatno financijski podupiru liječnike PZZ koji se bave ovom teškom problematikom. I druge županije su krenule istim načinom rada.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNICA 2012. GODINE

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2012. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održavanih od liječenih zbog opijata (%)
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.385	17,9	884	13,7	742	83,9
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	168	2,2	91	1,4	76	83,5
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	17	0,2	1	0,0	0	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	78	1	25	0,4	22	88,0
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	35	0,5	12	0,2	9	75,0
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	250	3,2	224	3,5	198	88,4
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	36	0,5	20	0,3	17	85,0
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	5	0,1	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	689	8,9	660	10,2	622	94,2
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0	0	0,0	0	0,0
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	15	0,2	5	0,1	3	60,0
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	46	0,6	37	0,6	26	70,3
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	142	1,8	113	1,8	100	88,5
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	536	6,9	512	7,9	463	90,4
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	296	3,8	216	3,3	185	85,6
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	248	3,2	232	3,6	200	86,2
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	115	1,5	107	1,7	106	99,1
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.026	13,2	919	14,2	770	83,8
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	689	8,9	579	9,0	495	85,5
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	158	2	156	2,4	145	92,9
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	290	3,7	248	3,8	229	92,3
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	101	1,3	80	1,2	66	82,5
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	1.428	18,4	1.335	20,7	1.116	83,6
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE	7.753	100	6.456	100,0	5.590	86,6

Od osoba koje su liječene izvanbolnički, najviše ih je bilo u poliklinici Kliničkog bolničkog centra „Sestre milosrdnice“ i to 1.428 osoba (18,4%) koja je prva i započela liječiti ovisnike o psihoaktivnim drogama. Na drugom mjestu je Odsjek za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (Grada Zagreba) 1.385– 17,9%. Kao i godinu ranije slijedi Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije s 1.026 osoba – 13,2%. Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako jedinice djeluju osim u Splitu još i u Trogiru, Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Ako zbrojimo udio ove dvije lokacije njihov udio iznosi 10,9% (847 osoba). U Primorsko-goranskoj županiji na liječenju je bilo 689 osoba 8,9%). U Zadarskoj Službi je bilo na liječenju

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

536 osoba (6,9%). U pojedine županijske Službe na liječenje dolazi vrlo mali broj ovisnika o psihoaktivnim drogama pa njihovi djelatnici više vremena posvećuju preventivnom radu (npr. Bjelovarsko-bilogorska (5 osoba), Virovitičko-podravskoj (15 osoba) i Krapinsko-zagorska županija (17 osoba). U Ličko-senjskoj županiji niti ove godine nije bila niti jedna osoba na liječenju iako se ovisnici iz te županije liječe u različitim drugim ustanovama.

Po Službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih u 2012. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima. Od ukupno 7.753 osobe liječene u Službama, 6.456 je došlo zbog ovisnosti o opijatima (83,3). U Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču dolaze samo ovisnici o opijatima. Više ovisnika o opijatima od državnog prosjeka je također bilo u poliklinici KBC „Sestre milosrdnice“, Splitsko-dalmatinskoj, Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, te Varaždinskoj županiji.

Pratili smo i broj osoba koje su bile obuhvaćene supstitucijom (održavanje na Heptanonu, Subutexu) uključujući i one koji su bili na detoksikaciji metadonom. Te osobe su trajnije zbrinute i redovito dolaze kod svog izabranog liječnika, a istovremeno se redovito kontroliraju u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Za cijelu Hrvatsku udio tih osoba iznosi 86,6%.

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci	
		Broj	%
Psihijatrijska bolnica Vrapče	332	432	30,0
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	199	217	16,1
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	94	141	10,4
KBC Zagreb (Rebro)	6	11	0,8
Klinička bolnica Dubrava	2	2	0,1
Klinika za dječje bolesti, Klaićeva	1	1	0,1
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	2	4	0,3
Opća bolnica "Dr I. Pedišić" Sisak	3	3	0,2
Opća bolnica Zabok	1	1	0,1
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	26	35	2,6
Opća bolnica Karlovac	3	3	0,2
Opća bolnica Varaždin	21	23	1,7
Opća bolnica Koprivnica	8	8	0,6
Opća bolnica Bjelovar	1	1	0,1
Klinička bolnički centar Rijeka	83	101	7,5
Psihijatrijska bolnica Rab	120	147	10,9
Psihijatrijska bolnica Lopača	6	6	0,4
Opća bolnica Virovitica	2	2	0,1
Opća bolnica "Dr.J.Benčević", Slavonski Brod	9	12	0,9
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,1
Opća bolnica Zadar	28	32	2,4
Psihijatrijska bolnica Ugljan	25	29	2,1
Županijska bolnica Našice	4	5	0,4
Klinička bolnica Osijek	3	3	0,2
Opća bolnica Šibenik	14	15	1,1
Opća bolnica Vukovar	4	4	0,3
Opća bolnica Vinkovci	13	16	1,2
Klinička bolnica Split	22	23	1,7
Opća bolnica Pula	39	43	3,2
Opća bolnica Dubrovnik	12	15	1,1
Županijska bolnica Čakovec	6	8	0,4
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.093	1.350	100,0

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2012. godine liječene su 1.093 osobe. Sveukupno su bile na liječenju 1.350 puta što prosječno iznosi 1,2 boravka po osobi. Najviše hospitaliziranih je bilo u Klinici za psihijatriju Vrapče, gdje je liječeno 332 osobe u 432 boravaka (1,3 boravka po osobi). U Kliničkom bolničkom centru „Sestre milosrdnice“ stacionarno je liječeno 199 osoba u 217 boravaka. U Psihijatrijskoj bolnici „Sveti Ivan“ (Jankomir) liječene su 94 osobe u 141 boravku (1,5 boravaka po osobi). U Psihijatrijskoj bolnici Rab na liječenju je bilo 120 osoba u 147 boravaka.

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI PREMA STUPNUJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Druge	Nepoznato	
≤ 14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15-19	2	6	9	10	0	0	0	0	1	28
20-24	10	45	53	163	11	3	1	5	0	291
25-29	24	144	131	763	26	19	13	8	6	1.134
30-34	27	194	147	1.398	30	69	67	9	8	1.949
35-39	13	201	129	1.084	17	48	66	6	2	1.566
40-44	5	102	67	495	6	19	24	4	3	725
45-49	3	50	30	291	7	13	16	1	0	411
≥50	3	29	19	161	2	12	19	1	1	247
Ukupno	87	777	585	4.365	99	183	206	34	21	6.357
%	1,4	12,2	9,2	68,7	1,6	2,9	3,2	0,5	0,3	100,0

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.365 osoba, odnosno 68,7%), a nezavršenu srednju školu 585 osoba (9,2%). Samo osnovnu školu je završilo 777 osoba (12,2%). Niti najosnovnije školovanje nema 87 osoba, od kojih 85 ima više od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 389 osoba (6,1%).

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2012. GODINI PREMA STUPNU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)		Najviši stupanj obrazovanja								Ukupno
		Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	
≤14	19	4	0	0	0	0	0	0	0	23
15-19	11	147	268	92	6	0	0	3	8	535
20-24	2	30	30	240	41	4	0	1	7	355
25-29	1	23	13	164	9	8	7	0	10	235
30-34	0	11	3	114	4	7	5	1	6	151
35-39	1	7	9	47	0	3	5	0	5	77
40-44	0	1	2	33	0	1	2	0	11	50
45-49	0	6	0	16	0	0	5	0	4	31
≥50	0	7	3	16	2	4	7	0	2	41
Ukupno	34	236	328	722	62	27	31	5	53	1.498
%	2,3	15,8	21,9	48,2	4,1	1,8	2,1	0,3	3,5	100,0

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima – 722 (48,2%). Od 328 osoba koje imaju nezavršenu srednju školu njih 268 je mlađe od 19 godina, te bi ipak možda imali šanse dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 236 osoba što čini 15,8%, a među njima je najviše dobne skupine od 15 do 19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 34 osobe (2,3%). Bez obzira što je to relativno malen udio, njih 4 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 58 osoba (3,9%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cijelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškolovanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovjenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15-19	1	6	13	12	1	0	0	1	34
20-24	27	58	170	9	24	2	1	0	291
25-29	253	270	564	2	22	6	10	7	1.134
30-34	538	469	863	1	12	28	23	15	1.949
35-39	359	363	664	1	8	129	31	11	1.566
40-44	114	115	333	0	1	139	21	2	725
45-49	66	78	173	0	1	87	5	1	411
≥50	27	35	111	0	0	68	3	3	247
Ukupno	1.385	1.394	2.891	25	69	459	94	40	6.357
%	21,8	21,9	45,5	0,4	1,1	7,2	1,5	0,6	100,0

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga.

U 2012. godini je 1.385 osoba imalo stalni radni odnos (21,8) dok je još 1.394 (21,9%) imalo povremeno zaposlenje. Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavile su se 94 osobe (1,5%). Nezaposlenima su se izjasnile 2.891 osoba koje su liječene zbog ovisnosti o opijatima (45,5%).

Među osobama koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Bilo ih je svega 52,4% (u 2011. godini bilo ih je 51,9% a u 2010. godini 58,8%).

Na školovanju se nalazi 94 ovisnika o opijatima (1,5%) i to 25 su učenici a 69 studenti.

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2012. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovjenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	23	0	0	0	0	23
15-19	9	21	86	384	29	0	1	5	535
20-24	49	56	147	11	81	0	2	9	355
25-29	62	31	118	2	8	1	3	10	235
30-34	19	17	67	0	4	5	3	5	151
35-39	24	12	30	0	0	4	4	3	77
40-44	4	4	20	0	0	9	1	6	50
45-49	8	1	7	0	0	12	0	3	31
≥50	12	0	10	1	0	14	1	3	41
Ukupno	220	145	485	421	122	45	16	44	1.498
%	14,7	9,7	32,4	28,1	8,1	3,0	1,1	2,9	100,0

Među osobama liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 543 (36,2%) osoba koje se još školjuju, što je gotovo isto kao godinu ranije. Učenika je bilo 28,1%, a studenata 8,1%. Redoviti ili povremeni posao je imalo 24,4% osoba. Samostalnom djelatnosti bavilo se još 16 osoba (1,1%). Nezaposleno ih je bilo 32,4%.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života							Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	
≤14	0	0	0	0	0	0	0	0
15-19	1	24	0	1	0	0	5	3
20-24	32	179	2	31	18	4	23	2
25-29	115	610	12	136	139	14	105	3
30-34	253	935	24	237	336	17	138	9
35-39	286	657	33	175	284	19	107	5
40-44	167	275	19	77	141	5	37	4
45-49	127	114	11	47	86	4	21	1
≥50	71	64	14	41	41	2	12	2
Ukupno	1.052	2.858	115	745	1.045	65	448	29
%	16,5	45,0	1,8	11,7	16,4	1,0	7,0	0,5
								100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Najviše osoba liječenih zbog uzimanja opijata, kao i ranijih godina je živjelo s primarnom obitelji (2.858 - 45,0%). S partnerom i djetetom živjelo je 1.045 osoba (16,4%). S partnerom ih je živjelo 745 (11,7%), a sami s djetetom njih 115 (1,8%). Sam/a je bilo 1.052 (16,5%) liječenih osoba, što je približno kao i godinu ranije (15,0%). Iz ovih podataka vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova koji su postali ovisnici o drogama.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2012. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života							Ukupno	
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S priateljima	Drugo		
≤14	0	12	0	0	0	0	11	0	23
15-19	10	443	0	1	1	2	70	8	535
20-24	14	280	1	7	4	1	36	12	355
25-29	13	136	2	13	9	2	44	16	235
30-34	17	64	5	9	22	1	21	12	151
35-39	10	22	1	8	16	0	7	13	77
40-44	6	15	0	3	7	1	5	13	50
45-49	8	3	2	2	6	0	1	9	31
≥50	8	3	1	7	9	0	1	12	41
Ukupno	86	978	12	50	74	7	196	95	1.498
%	5,7	65,3	0,8	3,3	4,9	0,5	13,1	6,3	100,0

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 978 osoba (65,3%). Samo s partnerom živi 3,3% osoba a s partnerom i djetetom živi njih 4,9%. Da žive sami izjavilo je 5,7% osoba.

Ipak, postoje podatci dobiveni od samih liječenih ovisnika o drogama, da su nekima i roditelji ovisnici o alkoholu. Najčešće se radi o ocu alkoholičaru (11,5%). U 38 slučajeva su oboje, i otac i majka alkoholičari.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	1.915	29,6	612	44,4	2.527	32,2
Da, oduzeta roditeljska prava	13	0,2	17	1,2	30	0,4
Nadzor nad roditeljskim pravom	6	0,1	4	0,3	10	0,1
Ne	4.445	68,6	704	51,1	5.149	65,6
Nepoznato	98	1,5	41	3,0	139	1,8
Ukupno	6.477	100,0	1.378	100,0	7.855	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Od svih osoba liječenih U 2012. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 2.567 (32,7%) ima djecu. Prema roditeljskom statusu žene koje su majke su zastupljenije (45,9%) od muškaraca očeva (29,9%). Ipak je 10 osoba izjavilo da su im oduzeta roditeljska prava ili se nad roditeljskim pravima provodi nadzor. Sama činjenica da su roditelji ili jedan roditelj ovisnici ne uvjetuje ograničavanje roditeljskih prava, ali zahtijeva učinkovit nadzor sustava socijalne skrbi kako ne bi došlo do zanemarivanja ili zlostavljanja djece.

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	218	50,7	882	42,4	9	47,4	1.109	43,9
Izvanbračna zajednica	127	29,5	278	13,4	1	5,3	406	16,1
Rastavljen/a	45	10,5	523	25,2	4	21,1	572	22,6
Udovac - Udovica	5	1,2	44	2,1	0	0,0	49	1,9
Neudana - Neoženjen	34	7,9	346	16,7	4	21,1	384	15,2
Nepoznato	1	0,2	5	0,2	1	5,3	7	0,3
Ukupno	430	100,0	2.078	100,0	19	100,0	2.527	100,0

Analizom podataka liječenih osoba koje su izjavile da djeca žive s njima vidljivo je da 2.078 osoba bez obzira na bračni status ne žive s drugim uživaocima, dok je 430 (17,0%) osoba koje žive s djecom izjavilo da žive s drugim uživaocima.

Od 2.527 osoba koje imaju djecu, njih 218 je u braku, a 127 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom). Od osoba koje su u braku (1.109) njih 218 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (19,6%). Još je „teža“ situacija kod izvanbračnih zajednica. Od 406 osoba koje imaju djecu a žive u izvanbračnoj zajednici, njih 127 (31,3%) za partnera/icu ima ovisnika o drogama. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2008.-2012. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2008.		2009.		2010.		2011.		2012.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	5.846	77,9	6.251	80,8	6.175	81,8	6.198	80,9	6.357	80,9
Kokain	150	2,0	143	1,8	124	1,6	126	1,6	147	1,9
Stimulativna sredstva	218	2,9	214	2,8	142	1,9	128	1,6	130	1,7
Sedativi	179	2,4	185	2,4	136	1,8	145	1,9	141	1,8
Halucinogeni	6	0,1	4	0,1	3	0,0	10	0,2	4	0,1
Hlapljiva otapala	5	0,1	7	0,1	7	0,1	7	0,1	6	0,1
Kanabinoidi	985	13,1	793	10,3	858	11,4	957	12,5	1.001	12,7
Više i ostalo	117	1,6	136	1,8	105	1,4	94	1,2	69	0,9
Ukupno	7.506	100,0	7.733	100,0	7.550	100,0	7.665	100,0	7.855	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Prema podatcima o glavnom sredstvu ovisnosti, vidljiv je najveći udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Ovisnici o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem i to je još jedan od razloga zbog čega oni prevladavaju. Uzimanje heroina, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima. Zlouporaba heroina praćena je brzim razvojem tolerancije i ovisnosti. Više od 90% osoba, ako sredstvo uzimaju svakodnevno tijekom mjesec dana ili kraće, postat će psihički i fizički ovisno. Neki od ovisnika kako bi postigli stanje da koriste manje opijata dolaze na supstitucijsku terapiju gdje dio heroina bude zamijenjen metadonom. Prema podatcima Europskog ureda za praćenje problema ovisnosti o drogama, u Europi je za 48% svih dolazaka na tretman razlog uzimanje heroina.

Kao i u drugim dijelovima Europe i kod nas je dostupnost heroina na „tržištu“ sve manja pa se posljedično toga smanjuje i broj novih ovisnika o opijatima. Stručnjaci iz Europskog centra za praćenje ovisnosti o drogama smatraju da je sve to posljedica dugoročnih napora usmjerenih ka smanjenju ponude i potražnje heroina. U nekim zemljama je zamijenjen sintetskim opioidima kao što je to fentanyl i buprenorfin.

Sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama bavi se „starim“ heroinskim ovisnicima i nešto manje ostalim vrstama droga.

Trend smanjenja udjela osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida se nakratko zaustavio u 2009. godini (10,3%) da bi iza toga došlo opet do laganog porasta (2010. - 11,4%; 2011. - 12,5%). U 2012. godini udio liječenih zbog zlouporabe kanabinoida je bio 12,7%.

Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima se nije značajnije mijenjao. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima je i dalje u laganom padu i iznosilo je 1,8%. Udio kokaina je bio 1,9% a stimulativnih sredstava 1,7%. U odnosu na 2011. godinu nije zabilježen porast broja osoba liječenih zbog zlouporabe amfetamina.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	0	17	252	1.071	1.899	1.525	697	395	236	6.092	77,6
Heptanon	0	4	12	23	29	30	21	13	7	139	1,8
Ostali opijati	0	1	3	6	2	1	4	2	2	21	0,3
Buprenorfin	0	9	21	31	12	8	2	1	0	84	1,1
Tramadol	0	3	3	3	7	2	1	0	2	21	0,3
Kokain	0	11	28	49	33	14	8	0	4	147	1,9
Amfetamini	1	18	21	24	12	6	1	0	2	85	1,1
Metamfetamini	0	2	1	0	1	0	0	0	0	4	0,1
Ecstasy	0	2	6	9	9	4	1	0	0	31	0,4
Drugi psihostimulansi	0	3	2	2	2	0	1	0	0	10	0,1
Barbiturati	0	0	0	0	2	1	0	1	0	4	0,1
Benzodiazepini	0	6	6	20	23	15	15	16	26	127	1,6
Drugi hipnotici i sedativi	0	2	2	0	1	1	0	1	3	10	0,1
LSD	0	1	1	1	1	0	0	0	0	4	0,1
Drugi halucinogeni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Lako hlapljiva otapala	0	1	0	3	1	0	1	0	0	6	0,1
Kanabinoidi	22	482	277	108	56	26	16	9	5	1001	12,7
Više i ostalo	0	7	11	19	10	10	7	4	1	69	0,9
Ukupno	23	569	646	1.369	2.100	1.643	775	442	288	7.855	100,0
%	0,3	7,2	8,2	17,4	26,7	20,9	9,9	5,6	3,7	100,0	

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

U cijeloj Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga. Na drugom mjestu, odmah iza kanabisa su amfetamini. No u sustavu liječenja više su zastupljeni heroinski ovisnici.

Bez obzira što gotovo svi ovisnici o psihoaktivnim drogama uzimaju više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti se bilježi ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje. Tijekom razgovora s terapeutom, dođe se do tog glavnog sredstva te se upiše u Pompidou obrazac.

Kao i u cijeloj Europi, i kod nas se nastavlja trend smanjenja broja osoba koje uzimaju heroin. Nakon što je više desetaka godina bio glavno sredstvo, njegova uloga postaje sve manja.

Najviše osoba je uzimalo heroin (6.092 – 77,6%). Kad heroinu pribrojimo i ostala sredstva iz skupine opijata (metadon, ostali opijati, buprenorfin i tramadol) to iznosi 81,1%. Kanabinoidi kao glavno sredstvo su bili u udjelu od 12,7%.

Benzodiazepini, barbiturati i ostali hipnotici i sedativi sudjelovali su udjelom od 1,8%, kao glavno sredstvo zbog kojeg su osobe došle na liječenje. Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 30-39 godine (47,6%). No usporedbom podataka s podatcima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2012. godini opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. Došlo je do laganog pomaka u starije dobne skupine. Nastavlja se trend porasta **udjela starijih od 34 godine**. U 2008. godini je bio 24,1%, 2009. godini 29,0%, u 2010. godini 32%, u 2011. 36,2% a u 2012. godini već 40,1%. Upozoravajuće je i registriranje 23 osobe mlađe od 14 godina koje su ušle u sustav liječenja. Većina je uzimala marihuanu dok je jedna osoba zabilježena zbog zlouporabe amfetamina. Adolescentna dob je rizična za eksperimentiranje, ali iako se prvi doticaji s drogom pomiču u sve mlađu dob, takve pojave moraju zahtijevati promptnu reakciju društva.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	1.104	26,3	14	3,4	1.118	24,3
Kokain	1.098	26,1	38	9,3	1.136	24,6
Stimulativna sredstva	588	14,0	174	42,5	762	16,5
Sedativi	127	3,0	11	2,7	138	3,0
Halucinogena sredstva	5	0,1	13	3,2	18	0,4
Hlapljiva otapala	13	0,3	0	0,0	13	0,3
Kanabinoidi	1.206	28,7	145	35,5	1351	29,3
Više i ostalo	60	1,4	14	3,4	74	1,6
Ukupno	4.201	100,0	409	100,0	4.610	100,0

Liječeni zbog zlouporabe opijata najčešće kao prvo sporedno sredstvo uzimaju kanabinoidne (1.206 osoba - 28,7%) a zatim kokain (1.098 osoba - 26,1%). Stimulativna sredstva su bila sporedno sredstvo kod opijatnih ovisnika u 14,0% slučajeva (588 osoba).

Najčešće sporedno sredstvo kod liječenih zbog zlouporabe neopijata su stimulativna sredstva (174 osoba - 42,5%) te kanabinoidi (145 osoba – 35,5%) dok ih je 14 (3,4%) eksperimentiralo s opijatima.

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2012. GODINI PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	I.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	4.648	239	0	0	1.133	72	6.092
%	76,3	3,9	0,0	0,0	18,6	1,2	100,0
Heptanon	18	0	118	0	1	2	139
%	12,9	0,0	84,9	0,0	0,7	1,4	100,0
Ostali opijati	1	0	19	0	1	0	21
%	4,8	0,0	90,5	0,0	4,8	0,0	100,0
Buprenorfin	11	0	50	0	20	3	84
%	13,1	-	59,5	-	23,8	0,0	100,0
Tramadol	0	0	21	0	0	0	21
Kokain	5	0	0	0	136	6	147
%	3,4	0,0	0,0	0,0	92,5	4,1	100,0
Amfetamini	1	0	16	0	65	3	85
%	1,2	0,0	18,8	0,0	76,5	3,5	100,0
Metamfetamini	0	0	2	0	2	0	4
Ecstasy	0	0	31	0	0	0	31
Drugi psihostimulansi	0	0	6	0	2	2	10
Barbiturati	0	0	4	0	0	0	4
Benzodiazepini	0	0	127	0	0	0	127
Drugi hipnotici i sedativi	0	0	10	0	0	0	10
LSD	0	0	4	0	0	0	4
Lako hlapljiva otapala	0	0	0	6	0	0	6
Kanabinoidi	0	1.001	0	0	0	0	1.001
%	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Više i ostalo	0	2	9	0	0	58	69
%	0,0	2,9%	13,0	0,0	0,0	84,1	100,0
Ukupno	4.684	1.242	417	6	1.360	146	7.855
%	59,6	15,8	5,3	0,1	17,3	1,9	100,0

Prema podatcima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Mada se nastavlja trend pada broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (59,6%). Slijedi ušmrkavanje (17,3%), pušenje (15,8%) te oralno uzimanje (5,3%).

Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza kod nas liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (76,3%), slijedi ušmrkavanje (18,6%) te pušenje (3,9%). U odnosu na prethodne godine opažen je lagani porast i.v. heroinskih ovisnika (68,9% u 2009. g., 73,1% u 2010.g., 75,0% u 2011. godini), te blagi pad onih koji ušmrkavaju heroin (2009. – 20,5%, u 2010. godini - 19,4%, u 2011. godini 18,9%, u 2012. godini – 18,6%). I taj podatak posredno može ukazivati da je populacija heroinskih ovisnika sve starija te da usprkos namjeri "skidanja", ušmrkavanje postupno zamjenjuju intravenoznim uzimanjem.

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalо (92,5%). Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i ranijih godina ušmrkavanje. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje će najbrže izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2012. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva							Ukupno
	Uzimaо/la u životu, ali zadnji mjesec nije	1-3 puta mјesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima nerедово	Nepoznato	
Heroin	5.136	220	44	130	202	216	144	6.092
Heptanon	56	4	2	7	60	4	6	139
Ostali opijati	11	0	0	0	6	3	1	21
Buprenorfín	16	2	2	6	49	5	4	84
Tramadol	7	1	1	1	8	0	3	21
OPIJATI - UKUPNO	5.226	227	49	144	325	228	158	6.357
<i>Opijati %</i>	82,2	3,6	0,8	2,3	5,1	3,6	2,5	100,0
Kokain	108	8	2	4	6	6	13	147
<i>%</i>	73,5%	5,4%	1,4%	2,7%	4,1%	4,1%	8,8%	100,0%
Amfetamini	56	8	0	4	5	5	7	85
<i>%</i>	65,9%	9,4%	0,0%	4,7%	5,9%	5,9%	8,2%	100,0%
Metamfetamini	1	2	0	0	1	0	0	4
<i>%</i>	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Ecstasy	27	1	0	1	0	1	1	31
<i>%</i>	87,1%	3,2%	0,0%	3,2%	0,0%	3,2%	3,2%	100,0%
Drugi psihostimulansi	7	3	0	0	0	0	2	10
Barbiturati	0	0	2	0	0	0	2	4
Benzodiazepini	17	4	0	5	53	6	42	127
<i>%</i>	13,4%	3,1%	0,0%	3,9%	41,7%	4,7%	33,1%	100,0%
Drugi hipnotici i sedativi	3	1	0	1	3	0	2	10
LSD	2	0	0	0	0	0	2	4
Lako hlapljiva otapala	3	0	0	1	0	0	2	6
Kanabinoidi	451	156	75	120	63	90	46	1001
<i>%</i>	45,1%	15,6%	7,5%	12,0%	6,3%	9,0%	4,6%	100,0%
Više i ostalo	2	0	0	0	5	1	61	69
<i>%</i>	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	7,2%	1,4%	88,4%	100,0%
Ukupno	5.901	410	128	280	461	337	338	7.855
<i>%</i>	75,1%	5,2%	1,6%	3,6%	5,9%	4,3%	4,3%	100,0%

Prema podatcima o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, najveći broj liječenih osoba psihoaktivna sredstva nije uzimao u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje. Opijate nisu uzimali u 82,2% slučajeva (5.226 osoba). Za 338 osoba (4,3%) nemamo podatak o učestalosti uzimanja sredstva.

Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da je 5.901 osoba ili 75,1% apstiniralo od glavnog sredstva ovisnosti u prethodnom mjesecu. U 2011. godini taj je udio iznosio 59,0%.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima (6.357), za 6.199 osobe postoje podatci o učestalosti uzimanja droga.

Liječeni zbog zlouporabe ostalih psihoaktivnih droga su se često izjašnjavali kako u prethodnom mjesecu nisu uzimali glavnu drogu. Tako od onih koji su bili na kokainu, prošli mjesec ih nije

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

uzimalo 73,5%, amfetamine 65,9%, ecstasy 87,1%, a kanabinoide 45,1% prije aktualnog javljanja liječniku. Broj redovitih konzumenata marihuane stagnira. Od onih kojima je marihuana glavno sredstvo zlouporabe, više od dva puta tjedno ili svakodnevno u 2012. godini uzimalo je 18,3%, a u 2011. godini 18,2% konzumenata.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfín	morfín	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	29	59	0	0	0	0	0	0	0	88
Održavanje	1.842	1.963	0	9	0	0	0	0	1	3.815
Spora detoksikacija	227	289	0	0	0	0	0	0	1	517
Brza detoksikacija	14	21	0	0	0	0	0	0	0	35
Bez medikacije	0	0	0	0	0	0	0	443	18	461
Farmakoterapija - druga	0	0	4	0	3	18	147	0	5	177
Nepoznato	0	0	0	0	0	0	0	0	133	133
Ukupno	2.112	2.332	4	9	3	18	147	443	158	5.226
%	40,4	44,6	0,1	0,2	0,1	0,3	2,8	8,5	3,0	100,0

Tablica 22. prikazuje osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima koji su izjavile da nisu uzimale opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Oni čine 82,2% od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima.

Većina od njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije 4.478 osoba ili 85,7%. Najviše ih je bilo na održavanju ili sporoj detoksikaciji buprenorfincu (44,6%), a slijedi održavanje na metadonu i spora detoksikacija metadonom (40,4%). Njih 443 (8,5%) izjavilo je da pored toga što nisu uzimali opijate, nisu koristili nikakve druge, niti nadomjesne niti ostale medikamente.

Tablica 23. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI (UKUPNO)

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfín	morfín	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	49	85	0	0	0	0	0	0	0	134
Održavanje	2.176	2.236	0	11	0	0	0	0	1	4.424
Spora detoksikacija	336	372	0	0	0	0	0	0	2	710
Brza detoksikacija	30	27	0	0	0	0	0	0	0	57
Bez medikacije	0	0	0	0	0	0	0	542	21	563
Farmakoterapija - druga	0	0	6	0	3	25	181	0	7	222
Nepoznato	0	0	0	0	0	0	0	0	247	247
Ukupno	2.591	2.720	6	11	3	25	181	542	278	6.357
%	40,8	42,8	0,1	0,2	0,0	0,4	2,8	8,5	4,4	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

U Tablici 23. prikazan je način liječenja svih opijatskih ovisnika ukupno, bez obzira na uzimanje prošli mjesec. Metadon je primjenjivan bilo kao brza ili spora detoksikacija ili održavanje u 40,8% liječenih, a buprenorfin u 42,8%. Ostale medikamente koristilo je 3,5%, a bez ikakve farmakoterapije bilo ih je 8,5%. U cijeloj Hrvatskoj je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 87,1% ovisnika o opijatima.

Korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina							
	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,1	15,9	15,9	15,9	16,0	16,1	16,0	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	19,9	20,0	20	20,1	20,3	20,3	20,1	20,1
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,8	20,8	20,8	20,9	21,2	21,7	21,2	21,2
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	27,4	25,5	25,7	26,0	26,2	26,4	26,2	26,3
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	11,3	9,6	9,8	10,1	10,2	10,3	10,2	10,3

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i to dugi niz godina. U 2012. je prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge sadašnjih heroinskih ovisnika bila sa 16,0 godinom. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,1 godina a prvo intravenozno malo više od godinu dana kasnije. Kroz niz godina se može pratiti sve veće razdoblje između prvog uzimanja heroina i prvog intravenoznog uzimanja, što znači da se heroin uzima ušmrkavanjem ili pušenjem dulje vrijeme. Od prvog uzimanja bilo koje droge do dolaska na liječenje je prošlo više od deset godina, što još uvijek predstavlja značajan problem.

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina							
	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,1	16,3	16,6	16,2	16,4	16,3	16,3	16,3
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,2	16,4	16,6	16,3	16,4	16,4	16,3	16,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	19,6	19,8	20,5	21,0	21,4	21,5	20,7	22,1
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	3,5	3,5	3,9	4,7	5,0	5,2	4,4	5,8

Prosječene dobi osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo koje droge je 16,3 godina što je neznatno kasnije od onih osoba koje postaju heroinski ovisnici. Na liječenje su, u prosjeku, došli u dobi od 22,1 godina. Od prvog uzimanja do dolaska na liječenje prošlo je gotovo 6 godina.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.928	30,3	442	29,5	2.370	30,2
Znatiželja	1.145	18,0	318	21,2	1.463	18,6
Psihološki problemi	730	11,5	161	8,7	861	11,0
Zabava	666	10,5	192	12,8	858	10,9
Dosada	536	8,4	96	6,4	632	8,0
Problemi u obitelji	708	11,1	70	4,7	778	9,9
Želja za samopotvrđivanjem	432	6,8	92	6,1	524	6,7
Neznanje o štetnim posljedicama	101	1,6	23	1,5	124	1,6
Problemi u školi	23	0,4	8	0,5	31	0,4
Nepoznato	88	1,4	126	8,4	214	2,7
Ukupno	6.357	100,0	1.498	100,0	7.855	100,0

Kao glavni povod početka uzimanja neopijatnih psihoaktivnih sredstva, prema njihovim izjavama, liječene osobe najčešće navode utjecaj vršnjaka ili partnera (29,5%), zatim znatiželju (21,2%), zabavu (12,8%), psihološke probleme (8,7%), dosadu (6,4%), želju za samopotvrđivanjem (6,1%), te probleme u obitelji (4,7%).

Gotovo svaki treći liječeni zbog uzimanja opijata je izjavio da je povod uzimanja opijata bio utjecaj vršnjaka ili partnera (30,3%). Ostali povodi su bili znatiželja (18,0%), psihološki problemi (11,5%), problemi u obitelji (11,1%), zabava (10,5%), dosada (8,4%), želju za samopotvrđivanjem (6,8%) i tako dalje. Dok se u uzimanje neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za „uključivanje“ u grupu.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	648	10,2	581	38,8	1.229	15,6
Član obitelji	3.358	52,8	562	37,5	3.920	49,9
Zdravstveni djelatnik	293	4,6	36	2,4	329	4,2
Netko od osoblja škole	44	0,7	32	2,1	76	1,0
Netko na radnome mjestu	35	0,7	2	0,1	37	0,5
Prijatelj, poznanik	1.148	18,1	71	4,7	1.219	15,5
Ostalo	657	10,3	81	5,4	738	9,4
Nepoznato	174	2,7	133	8,9	307	3,9
Ukupno	6.357	100,0	1.498	100,0	7.855	100,0

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (52,8%), slijede prijatelji ili poznanici (18,1%) te policija (10,2%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva policija (38,8%), slijedi obitelj (37,5%), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije odlaze na liječenje nego da protiv

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

njih bude pokrenut kazneni postupak prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	848	952	1.948	1.565	438	143	198	6.092
%	13,9	15,6	32	25,7	7,2	2,3	3,3	100
Metadon	34	15	17	27	30	5	11	139
Ostali opijati	4	1	6	1	4	1	4	21
Buprenorfir	14	11	23	12	17	2	5	84
Tramadol	6	5	2	1	3	1	3	21
Kokain	21	46	39	21	11	0	9	147
%	14,3	31,3	26,5	14,3	7,5		6,1	100
Amfetamini	17	21	24	11	5	0	7	85
Metamfetamin	2	1	1	0	0	0	0	4
Ecstasy	5	8	9	5	2	0	2	31
Drugi psihostimulanski	4	1	2	1	0	0	2	10
Barbiturati	0	0	1	1	1	0	1	4
Benzodiazepini	28	20	14	9	5	4	47	127
Drugi hipnotici i sedativi	5	1	0	2	1	0	1	10
LSD	0	0	1	1	0	0	2	4
Drugi halucinogeni	0	0	0	0	0	0	0	0
Lako hlapljiva otapala	1	2	3	0	0	0	0	6
Kanabinoidi	412	204	172	83	69	10	51	1.001
%	41,2	20,4	17,2	8,3	6,9	1	5,1	100
Više i ostalo	9	6	4	3	1	2	44	69
Ukupno	1.410	1.294	2.266	1.743	587	168	387	7.855
%	18	16,5	28,8	22,2	7,5	2,1	4,9	100

Prema izjavama liječenih osoba većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina.

Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (32,0%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 25,7% roditelja, dok 7,2% njih za problem nije ni saznao. Ipak, gotovo svaki treći roditelj (29,5%) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 61,6% roditelja, nakon dvije do tri godine 17,2% roditelja, a za 8,3% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine. Isto kao i kod heroina za probleme s kanabinoidima ne zna 6,9% roditelja.

Kokain kao glavno sredstvo koristilo je 147 osoba. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema unutar prve godine je bilo 14,3% a kasnije se taj udio povećava. Nakon prve godine saznao je 31,3% roditelja, a nakon 2-3 godine još 26,5%. Ukupno 72,1% roditelja je uočio problem s uzimanjem kokaina unutar prve tri godine, a godinu ranije (2011. godine) njih 66%.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	4.461	70,2	200	13,4	4.661	59,3
Obitelji	260	4,1	193	12,9	453	5,8
Prijatelja	154	2,4	22	1,5	176	2,2
Drugog centra za liječenje ovisnosti	39	0,6	6	0,4	45	0,6
Doktora primarne zaštite	821	12,9	38	2,5	859	10,9
Bolnice - druge medicinske ustanove	84	1,3	17	1,1	101	1,3
Centar za socijalnu skrb	36	0,6	220	14,7	256	3,3
Suda - ODO - Policije	255	4	491	32,8	746	9,5
Drugo	114	1,8	155	10,3	269	3,4
Nepoznato	133	2,1	156	10,4	289	3,7
Ukupno	6.357	100,0	1.498	100,0	7.855	100,0

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (70,2%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (12,9%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Na liječenje zbog zlouporabe neopijata najviše osoba je upućeno po odluci suda, općinskog državnog odvjetništva ili policije (32,8%). Osobno ih je došlo 13,4% a roditelji su uputili 12,9% osoba. Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati preveliko senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Život na margini društva i rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog

ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije. Posljedice dugotrajne upotrebe heroina se odnose na samu drogu i način na koji se koristi (t. j. ubrizgavanjem ili pušenjem). Opasnost od zlouporabe heroina je i u tome što se vrlo rijetko na ulici može kupiti čisti heroin. Uglavnom je pomiješan s različitim primjesama (šećer, kakao, brašno, mlijeko u prahu, vapno i td.) kako bi preprodavač što više zaradili. Upravo to dovodi do različitih zdravstvenih komplikacija i problema.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanjima i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja. Prema međunarodnim podatcima i u zemljama Europske unije, stope prijavljenih novodijagnosticiranih slučajeva zaraze HIV-om u intravenoznih korisnika droga uglavnom su stabilne i niske razine, ili u padu. Međutim, u mnogim bivšim sovjetskim republikama, stope su povećane.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUITNO

Zlouporaba opijata	I.v. ikada	I.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
6.357	5.200	526
	81,8	10,1

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opijata ikada u životu. U 2012. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 5.200 (81,8%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 526 (10,1%) intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2005.-2012. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu								
Da	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
	71,3	70,7	70,2	68,0	68,1	61,3	61,0	59,7
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana								
Da	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
	23,0	21,6	19,9	17,8	20,7	10,5	3,6	2,7

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2005. do 2012. godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim daljnog pada učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi samo 2,7%. Bar jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 59,7% intravenoznih ovisnika.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu tog rizičnog ponašanja ovisnika o heroinu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNEŠIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlu.

Tablica 32. OSOBE LIJEĆENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA PREMA ANAMNEŠIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-OM (2005. – 2012. GODINA)

Ovisnici o opijatima	2005. %	2006. %	2007. %	2008. %	2009. %	2010. %	2011. %	2012. %
HIV pozitivni	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	17,6	15,5	13,6	13,2	10,5	10,4	7,3	6,5
Hepatitis C pozitivni	47,6	46,2	46,3	44,6	42,3	46,0	40,5	39,2

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih problema koji se prenose krvlu kao što su to HIV/AIDS, hepatitis B i C, predoziranje i smrti vezane uz uzimanje psihoaktivnih droga. Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga. Nažalost, još uvijek u nekim zemljama kao što je to Grčka i Rumunjska, dolazi do izbijanja HIV infekcija među ovisnicima o drogama.

U promatranom razdoblju od 2004. do 2012. godine broj hepatitis B pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend (2004.-19,2%; 2006.-15,5%; 2008.-13,2%; 2010.- 10,4%; 2011.-7,3%; 2012.- 6,5%).

Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se isto tako nastavlja trend laganog pada udjela pozitivnih osoba ali je njegov udio i nadalje visok, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2011. godinu kad je bio 40,5% udio se smanjio i iznosi 39,2%.

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda i iznosi 0,5%. Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 33. OSOBE LIJEĆENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	93	19,4	13	18,1
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	106	22,1	10	13,9
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	50	10,4	5	6,9
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	126	26,3	29	40,3
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji	70	14,6	11	15,3
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	0	0,0	2	2,8
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	32	6,7	2	2,8
F50-F51	Poremećaji hranjenja	2	0,4	0	0
Broj dijagnoza		479	100,0	72	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Droege uzrokuju i nastanak anksioznosti, depresije ili nekih drugih emocija.

Podatci iz 2012. govore da je od 7.855 liječenih osoba njih 7,0% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. Popratne dijagnoze u većoj su mjeri zabilježene kod opijatnih (7,5%) nego kod neopijatnih ovisnika (4,8%). Kod ovisnika o opijatima su najčešći poremećaji povezani s pijenjem alkohola (26,3%) a na drugom mjestu afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja - 22,1%). Slijede poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih (19,4%) te shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji (14,6%).

U neopijatnih ovisnika su najzastupljeniji čak i više nego prethodne godine poremećaji povezani s prekomjernim pijenjem (40,3%). Na drugom mjestu su poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih (18,1%), shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji (15,3%), te afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja) 13,9%.

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM

I dok je u tijeku istražni postupak ili su u zatvoru zbog toga što su došli u sukob sa zakonom, ovisnici o drogama nužno moraju nastaviti tretman. Samo detoksikacija u zatvoru ili boravak u zatvoru nije dovoljan tretman.

Tretman koji počinje u zatvoru potrebno je nastaviti i nakon puštanja na slobodu budući je liječenje i oporavak težak proces koji se mora nastaviti i tijekom daljnog života korisnika. Bez pravog liječenja, većina ovisnika o drogama će ih ponovno koristiti nakon što se vrate u svoje životno okruženje, iako znaju da ih to može vratiti u zatvor, ili ih čak ubiti.

Tablica 34. OSOBE LIJEĆENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Sadašnji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	4.932	77,6	635	42,4	5.567	70,9
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	924	14,5	744	49,7	1.668	21,2
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	501	7,9	119	7,9	620	7,9
Ukupno	6.357	100,0	1.498	100,0	7.855	100,0
Za one koji imaju sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	89	6,2	107	12,4	196	8,6
Sudski proces u tijeku	458	32,1	202	23,4	660	28,8
Pod uvjetnom je kaznom	469	32,9	268	31,1	737	32,2
Očekuje izvršenje kazne	210	14,7	48	5,6	258	11,3
Nalazi se u pritvoru	6	0,4	4	0,5	10	0,4
Nalazi se u zatvoru	133	9,3	89	10,3	222	9,7
Nepoznato	60	4,2	145	16,8	205	9,0
Ukupno	1.425	100,0	863	100,0	2.288	100,0

Analizom onih ovisnika koji imaju sudske probleme razvidno je da je najviše opijatnih ovisnika pod uvjetnom kaznom (32,9%). Sudski proces je kod 32,1% ovisnika o opijatima. Izvršenje kazne očekuje 14,7% osoba. U zatvoru se nalazi 9,3% liječenih zbog opijata. Kod neopijatnih ovisnika najzastupljeniji oblici sadašnjih sudske problema su uvjetna kazna (31,1%) te sudski proces koji je u tijeku (23,4%).

U vrijeme liječenja, 77,6% ovisnika o opijatima te 42,4% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudske problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom u tekućoj godini nema 70,9% svih liječenih, a 29,1%, odnosno gotovo svaki treći liječeni ovisnik, je na neki način prekršio zakon.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	1.994	31,4	923	61,6	2.917	37,1
Imao ih je	4.363	68,6	575	38,4	4.938	62,9
Ukupno	6.357	100,0	1.498	100,0	7.855	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	1.118	25,6	283	49,2	1.401	28,4
Kažnjavan uvjetnom kaznom	1.218	27,9	87	15,1	1.305	26,4
Kažnjavan zatvorskom kaznom	1.057	24,2	49	8,5	1106	22,4
Bio u zatvoru vise puta	432	9,9	6	1,0	438	8,9
Bio u pritvoru	338	7,7	26	4,5	364	7,4
Nepoznato	200	4,6	124	21,6	324	6,6
Ukupno	4.363	100,0	575	100,0	4.938	100,0

Podatci o ranijim sudske problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da ih je 68,6% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani uvjetnom kaznom (27,9%), prekršajnom kaznom (25,6%) te zatvorskom kaznom (24,2%).

Među osobama koje su koristile neopijate, različite sudske probleme ranije je u životu imalo njih 38,4%. Podatci o tipu sudske problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (49,2%), uvjetnom kaznom (15,1%) i zatvorskom kaznom (8,5%). Nažalost, moramo konstatirati da još uvek postoji veliki broj nepoznatih (neispunjениh) podataka.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi				Ukupno
	Nema	Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	Nepoznato	
Nije ih imao	2.015	498	85	43	2.641
Imao/la u vezi sa sredstvima ovisnosti	2.036	838	212	51	3.137
Imao/la nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1.122	310	310	46	1.788
Nepoznato	50	20	13	206	289
Ukupno	5.223	1.666	620	346	7.855

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problem s kršenjem zakona nikada nije imalo 2.015 osoba od ukupno 7.855 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom 2012. godine, što iznosi 25,6%. Iz toga proizlazi da je 74,4% svih liječenih ovisnika barem jednom u životu iskusilo neku vrstu sudskih problema (2011.-75,8%).

SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI

Smrti povezane sa zlouporabom psihoaktivnih droga odnose se na smrti nastale kao izravna posljedica zlouporabe (intoksikacija, predoziranje), smrti za koje se može prepostaviti da su nastale zbog zlouporabe (hepatitis, kardiovaskularne posljedice) te ostale smrti osoba koje su bile registrirani ovisnici.

Kriteriji definiranja smrti povezane sa zlouporabom droga prema definiciji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) odnose se na predoziranja opojnom drogom i intoksikacijama kod kojih je barem jedna tvar ilegalna droga.

Ukupni broj smrti vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih droga može ovisiti o više čimbenika, kao što su npr. učestalost i način konzumiranja droge (intravenski, istodobna uporaba više droga), dob ovisničke populacije, popratne bolesti i poremećaji, dostupnost liječenja i hitne medicinske službe.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama, registriraju se na temelju Statističkog izvještaja o smrti (DEM-2), obrasca koji sadrži osnovne podatke o osobi i okolnostima smrti i čiji je sastavni dio Potvrda o smrti, obrazac na kojem se registriira osnovni uzrok smrti. Uzroci smrti kao i utvrđivanje povezanosti smrti sa zlouporabom ilegalnih droga upotpunjaju se toksikološkim analizama Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ provedenih u sklopu obdukcija s ciljem utvrđivanja prisutnosti ilegalnih droga u tjelesnim tekućinama i tkivima umrlih osoba.

Zahvaljujući koordinaciji i suradnji Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju, cijelokupne mreže ustanova za liječenje ovisnosti (Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i bolnica) i Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ evidentiraju se gotovo sve smrti povezane sa zlouporabom droga, te se može naglasiti kako je kvaliteta prikupljanja podataka sve bolja.

Prema podatcima pristiglim do 10.6.2013. u Hrvatskoj su u 2012. godini ukupno umrle 165 osobe od uzroka povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga.

Tablica 39. BROJ UMRLIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI

Županija	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Zagrebačka	10	5	13	7	9	11	9
Krapinsko-zagorska	1	2	1	1		4	3
Sisačko-moslavačka	2	4		1	1	3	2
Karlovačka	4	4	1	2	5	2	4
Varaždinska	5	3	2	4	6	10	3
Bjelovarsko-bilogorska županija	1	1		1	2	2	0
Koprivničko-križevačka				2	2	2	2
Primorsko-goranska	13	23	5	5	12	10	7
Ličko-senjska	1	1				1	1
Virovitičko-podravska	2	3	2		2	1	3
Požeško-slavonska	2	3	2	2		0	2
Brodsko-posavska	2	6	4	1	5	6	5
Zadarska	11	12	13	13	8	14	7
Osječko-baranjska	4	16	6	5	3	9	12
Šibensko-kninska	5	9	7	6	4	6	7
Vukovarsko-srijemska	7	4	3	2	3	5	3
Splitsko-dalmatinska	25	43	34	31	26	26	18
Istarska	18	20	9	14	13	7	11
Dubrovačko-neretvanska	6	9	5	4	8	4	10
Međimurska	3	3			2	2	2
Grad Zagreb	51	64	66	58	41	68	54
Strana zemlja			1	3			1
Ukupno umrli po godinama	173	236	176	159	152	194	165

Prema podatcima u tablici 39. vidljivo je da je broj umrlih osoba od 2008. godine stabilan i manji od 200 osoba. Provodenje zacrtane Nacionalne strategije, uvođenje i održavanje farmakoterapije i stabilan sustav koji je dostupan i otvorenog prihvata te osiguranje zdravstvene skrbi za sve ovisnike, rezultirali su stabilizacijom smrti povezanih s drogama.

Detaljniji prikaz uzroka smrti ovisnika ukazuje na izmjenjenu strukturu uzroka i to osobito u načinima predoziranja. Predoziranje heroinom se kontinuirano smanjuje od 2007. godine te je broj osoba koje su se predozirale heroinom devet puta manji u 2012. nego u 2007. godini. Predoziranje metadonom je također u padu (27 osoba, dok je u 2010. od predoziranja metadonom umrlo 38, a 2011. godini 41 osoba).

Tablica 40. BROJ UMRLIH OSOBA OD 2006. DO 2012. GODINE PREMA UZROKU SMRTI

Uzrok smrti	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Predoziranje heroinom	51	82	58	37	23	10	9
Predoziranje metadonom	20	22	22	17	38	41	27
Predoziranje kokainom		1	4	4		4	3
Intoksikacija lijekovima	5	3	7	4	5	3	6
Nesreće	18	23	19	12	13	22	17
Samoubojstvo	19	15	6	10	12	18	14
Ubojstvo	1	3	3	2		1	
Intoksikacija alkoholom	3	2	1	4		2	2
Bolesti povezane s ovisnošću	11	22	8	9	23	11	24
<u>Smrti povezane s drogom</u>	<u>128</u>	<u>173</u>	<u>128</u>	<u>99</u>	<u>114</u>	<u>112</u>	<u>102</u>
Ostale bolesti	38	61	41	57	33	75	61
Nepoznato	7	2	7	3	5	7	2
Ukupno	173	236	176	159	152	194	165

U 2012. godini u 61,8% slučajeva smrti su izravno povezane s drogom (102 slučajeva). Predoziranje nekim od opijata, je utvrđeno kao uzrok smrti kod 36 osoba, odnosno 21,8% smrtnih slučajeva. Od predoziranih opijatima 25% odnosno 9 osoba se predoziralo heroinom, a 27 ili 75% metadonom. Ukupno od svih smrti je predoziranje metadonom u 2012. godini bilo uzrok smrti u 27 (16,4%) osoba što je ipak manje nego prošle godine kada je od predoziranja metadonom umrla 41 osoba (udio u 2011. godini 21,1%). Od 2010. godine metadon se kao sredstvo predoziranja registrira češće nego heroin. Razlozi prisutnosti tog uzroka smrti mogu se tražiti u ilegalnoj uporabi metadona, prekomjernim dozama liječenja, neprikladnoj uporabi ili smanjenoj toleranciji na opijate. Iz izvještaja s terena razvidno je da je heroin manje dostupan, te se metadon koristi ne samo kao supstitucija u procesu liječenja, već kao ilegalno sredstvo. Do sada u Hrvatskoj nije zabilježena nijedna smrt povezana sa zlouporabom buprenorfina, iako je prema posljednjem izvješću EMCDDA naglašeno da je u Finskoj prisutan trend prema kojem je buprenorfín najčešće otkrivena tvar kod smrti uzrokovanih zlouporabom droga, najčešće u kombinaciji sa sedativima ili alkoholom.

Od posljedica predoziranja kokainom u 2012. godini umrle su 3 osobe (1,8%). Smrti povezane sa zlouporabom kokaina je mnogo teže utvrditi nego one vezane uz opijate. Smrti koje su izravno uvjetovane predoziranjem kokainom izuzetno su rijetke i povezane s visokom dozom kokaina koja se utvrđuje toksikološkim analizama. S druge strane, smrti povezane sa zlouporabom kokaina mogu nastati kao posljedica dugogodišnje zlouporabe kokaina koja uzrokuje oštećenja kardiovaskularnog i neurološkog sustava (srčani i moždani udari). Prisutnost kokaina u tim smrtima nije uvijek utvrđena te stoga smrti povezane sa zlouporabom kokaina često ostaju neprepoznate.

Broj nesreća, samoubojstava, ubojstava te smrti povezanih sa zlouporabom alkohola nije se značajnije mijenjao. Nesreće su u 2012. godini uzrok smrti u 17 (10,3%), a samoubojstva u 14 (8,5%) umrlih osoba.

Slijede smrti koje su uzrokovane nekom od bolesti povezane s ovisnošću u 24 osobe (14,5%). Najčešći je uzrok smrti kronični hepatitis, kao posljedica zaražavanja i nedovoljnog liječenja. U 2008. godini „ostale“ bolesti su navedene kao uzrok kod 9,5% smrti, u 2009. godini u 24,4% osoba, u 2010. godini 21,7%, u 2011. 38,7%, a u 2012. godini 37,0% umrlo zbog tih bolesti.

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Povećan broj smrti od „ostalih“ bolesti može se interpretirati starenjem populacije ovisnika zbog kvalitetnije liječničke skrbi i sve dužeg zadržavanja ovisnika u sustavu liječenja.

Razvoj i unaprjeđenje sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba poboljšao je prikupljanje i kvalitetu podataka o umrlim osobama.

U 2012. godini nema osoba koje nemaju uzrok smrti, što pokazuje kvalitetu čitavog sustava utvrđivanja, izvještavanja i analize. Samo kod dvije osobe koje su umrle izvan Republike Hrvatske nije utvrđen uzrok smrti.

Tablica 41. BROJ UMRLIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, SPOLU I EVIDENCIJI U REGISTRU OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPRABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Županija	Spol		Ukupno	Udio %	Stopa/100.000 stanovnika	Prethodno liječenje		% prethodno liječenih
	muški	ženski				da	ne	
Zagrebačka	5	4	9	5,5	2,8	9		100,0
Krapinsko-zagorska	2	1	3	1,8	2,3	3		100,0
Sisačko-moslavačka	2	0	2	1,2	1,2	1	1	50,0
Karlovačka	3	1	4	2,4	3,1	4		100,0
Varaždinska	2	1	3	1,8	1,7	3		100,0
Koprivničko-križevačka	2	0	2	1,2	1,7	2		100,0
Primorsko-goranska	5	2	7	4,2	2,4	5	2	71,4
Ličko-senjska	1	0	1	0,6	2,0	1		100,0
Virovitičko-podravska	3	0	3	1,8	3,5	3		100,0
Požeško-slavonska	2	0	2	1,2	2,6	2		100,0
Brodsko-posavska	4	1	5	3,0	3,2	5		100,0
Zadarska	7	0	7	4,2	4,1	7		100,0
Osječko-baranjska	10	2	12	7,3	3,9	12		100,0
Šibensko-kninska	6	1	7	4,2	6,4	7		100,0
Vukovarsko-srijemska	2	1	3	1,8	1,7	2	1	66,7
Splitsko-dalmatinska	16	2	18	10,9	4,0	16	2	88,9
Istarska	10	1	11	6,7	5,3	10	1	90,9
Dubrovačko-neretvanska	9	1	10	6,1	8,2	10		100,0
Međimurska	2	0	2	1,2	1,8	1	1	50,0
Grad Zagreb	38	16	54	32,7	6,8	47	7	87,0
Ukupno	131	34	165	100,0	3,9	150	15	90,9

Kao i prijašnjih godina, najviše umrlih osoba bilo je u Gradu Zagrebu koji broji 54 osoba (32,7%), slijedi Splitsko-dalmatinska županija s 18 (10,9%) umrlih osoba, Osječko-baranjska 12 (7,3%), Istarska s 11 (6,7%), te Dubrovačko-neretvanska 10 (6,1%) umrlih osoba. Po 7

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

osoba sa udjelom od 4,2% umrlo je u Primorsko-goranskoj, Zadarskoj i Šibensko-kninskoj županiji.

Prema broju umrlih na broj stanovnika (stopa/100.000 prema popisu 2011. godine), više od hrvatskog prosjeka umiralo se zbog ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Gradu Zagrebu, Šibensko-kninskoj županiji, Istarskoj županiji, Zadarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Raspodjela umrlih osoba prema spolu pokazuje da su, kao i ranijih godina, muškarci zastupljeni u većem broju od žena. Omjer muškarci:žene iznosi 3,8:1. Prema podatcima u tablici 41. vidljivo je da je 150 osoba ili 90,9% bilo prethodno liječeno u zdravstvenom sustavu, dok je za 15 osoba ili 9,1% uzrok smrti bio ujedno i prva evidencija o zlouporabi psihoaktivnih droga. Ti podatci pokazuju trostruki pad s obzirom na prethodne godine, gdje se ranijim analizama uočavalo da je oko 30% osoba bez prethodnog liječenja završavalo smrću povezanom s drogama.

Tablica 42. PROSJEČNE DOBI UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina smrti	Prosječna dob u trenutku smrti – ukupno	Prosječna dob predoziranih osoba u trenutku smrti
2000.	29,5	27,8
2001.	30,1	28,4
2002.	30,3	29,0
2003.	30,5	28,6
2004.	31,3	29,5
2005.	32,2	31,7
2006.	33,4	30,2
2007.	32,9	31,8
2008.	33,4	32,0
2009.	35,7	33,5
2010.	38,8	32,6
2011.	42,3	34,9
2012.	43,5	34,2

Podatci o prosječnoj dobi u trenutku smrti su u 2012. godini nastavili slijediti već prisutan trend u Hrvatskoj. Ovisnici su u trenutku smrti sve stariji. Tako je prosječna dob umrlih u 2012. godini bila 43,5 godina, dok su osobe kod kojih je uzrok smrti bio predoziranje bile nešto mlađe, te su prosječno imale 34,2 godine.

Tablica 43. BROJ GODINA LIJEČENJA UMLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA PREMA UZROKU SMRTI U 2012. GODINI

Broj godina liječenja	Uzrok smrti										Ukupno
	Predoziranje heroinom	Predoziranja metadonom	Predoziranja kokainom	Intoksikacija lijekovima	Intoksikacija alkoholom	Bolesti povezane s ovisnosti	Nesreće	Samoubojstva	Ostale bolesti	Nepoznato	
0-5	1	6		2	2	9	8	12	44	1	85
% prema uzroku smrti	1,2	7,1		2,4	2,4	10,6	9,4	14,1	51,8	1,2	100,0
% prema god. liječenja	16,7	33,3		40,0	100,0	37,5	47,1	85,7	72,1	50,0	56,7
6-9		1		1		1	4	2	6	1	16
% prema uzroku smrti		6,25		6,25		6,25	25	12,5	37,5	6,25	100,0
% prema god. liječenja		5,6		20		4,2	23,5	14,3	9,8	50,0	10,7
10-14	4	4		2		5	4		6		25
% prema uzroku smrti	16,0	16,0		8,0		20,0	16,0		24,0		100,0
% prema god. liječenja	66,7	22,2		40,0		20,8	23,5		9,8		16,7
15-19	1	6	1			4	1		3		16
% prema uzroku smrti	6,3	37,5	6,3			25,0	6,3		18,8		100,0
% prema god. liječenja	16,7	33,3	100,0			16,7	5,9		4,9		10,7
20-24		1				1			1		3
% prema uzroku smrti		33,3				33,3			33,3		100,0
% prema god. liječenja		5,6				4,2			1,6		2,0
25-29						2					2
% prema uzroku smrti						100,0					100,0
% prema god. liječenja						8,3					1,3
30-37						2			1		3
% prema uzroku smrti						66,7			33,3		100,0
% prema god. liječenja						8,3			1,6		2,0
Ukupno	6	18	1	5	2	24	17	14	61	2	150
% prema uzroku smrti	4,0	12,0	0,7	3,3	1,3	16,0	11,3	9,3	40,7	1,3	100,0
% prema god. liječenja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Broj godina liječenja povezan s uzrokom smrti pokazuje da je najviše osoba koje su umrle bilo na liječenju 0 do 5 godina (56,7%), slijede oni koji su liječeni 10 do 14 godina (16,7%), te po 10,7% onih koji su se liječili 6-9 godina i onih koji su na liječenju 15-19 godina. Od onih koji su se predozirali metadonom (ukupno 18 osobe) najviše je onih koji su se liječili 0 do 5 godina odnosno heroinom ima sve manje. Od ukupno 6 njih 4 je među onima koji su bili liječeni 10-14 godina (66,7%).

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Bolesti koje su povezane s ovisnosti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika su prije svega povezane s dugogodišnjim uzimanjem psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, bolesti jetre, te sindrom ovisnosti o opijatima. Analizirajući smrtnost osoba zbog bolesti povezanih s ovisnošću razvidno je da je najviše osoba umrlo koje su bile na liječenju 0 do 5 godina (9 osoba odnosno 37,5%), dok je 5 umrlih osoba (20,8%) bilo na liječenju 10 do 14 godina.

Od ostalih bolesti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika treba navesti bolesti cirkulacijskog i dišnog sustava, te zločudne novotvorine.

Ostale bolesti su bile uzrok smrti kod ukupno 61 osobe, od toga njih 44 (72,1%) liječilo se 0 do 5 godina. Podjednako od 6 do 9 godina liječilo se 6 osoba (9,8%), kao i 10 do 14 godina 6 osoba (9,8%).

U nesrećama je smrtno stradalo ukupno 17 osoba (11,3%), od toga najviše je onih koji su se bili na liječenju 0 do 5 godina (ukupno 8 osoba – 47,1%). Samoubojstvo je počinilo ukupno 14 osoba (9,3%). Najviše osoba je bilo na liječenju 0 do 5 godina, odnosno 12 osoba (85,7%). Intoksikacija lijekovima je kao uzrok smrti bila u ukupno 5 osoba, od toga se po dvoje liječilo 0 do 5 godina i 10 do 14 godina (po 40%). Uzrok smrti se nije mogao utvrditi kod ukupno 2 osobe koje su umrle izvan Republike Hrvatske.

Tablica 44. UZROCI SMRTI PRETHODNO LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Uzrok smrti liječenih ovisnika	Broj	%
Predoziranje heroinom	6	4,0
Predoziranje metadonom	18	12,0
Predoziranje kokainom	1	0,7
Intoksikacija lijekovima	5	3,3
Intoksikacija alkoholom	2	1,3
Nesreće	17	11,3
Samoubojstvo	14	9,3
Bolesti povezane s ovisnošću	24	16,0
Ostale bolesti	61	40,7
Nepoznato	2	1,3
Ukupno	150	100,0

Kao što je ranije navedeno, 90,9% umrlih je prethodno bilo liječeno u sustavu zdravstva. Uzroci smrti prethodno liječenih pokazuju da je 24 osoba (16%) umrlo od predoziranja nekim od opijata, 24 osoba (16,2%) umrla od bolesti povezanih s ovisnošću, dok je od ostalih bolesti umrla 61 osoba (40,7%).

Tablica 45. DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD BOLESTI POVEZANIH S OVISNOŠĆU PREMA MKB-10

Uzrok smrti	MKB-10	Broj	%
Sindrom ovisnosti o opijatima, štetna uporaba, apstinencija s delirijem	F11.1-F11.4	6	25,0
Sindrom ovisnosti o više psihoaktivnih sredstava	F19.2	1	4,2
Kronični virusni hepatitis C	B18.2	11	45,8
Bolesti jetre	K70-K77	5	20,8
Bolest uzrokovana humanim imunodeficijencijskim virusom (HIV)	B20	1	4,2
Ukupno		24	100

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U 2012. godini najzastupljeniji uzrok smrti od bolesti povezanih s ovisnošću prema MKB-10 klasifikaciji je kronični virusni hepatitis C (B18.2) s udjelom 45,8%, sindrom ovisnosti o opijatima (F11.1-F11.4) s udjelom od 25%, slijede zatim bolesti jetre (K70-K77) s 20,8%, te po jedna osoba umrla od bolesti uzrokovane HIV-om i Sindroma ovisnosti o više psihoaktivnih sredstava, svaki sa po udjelom od 4,2%.

Tablica 46. DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10

Uzrok smrti	MKB-10	Broj	%
Bolesti cirkulacijskog sustava	I00-I99	25	41,0
Zločudne novotvorine	C00-C97	21	34,4
Bolesti dišnog sustava	J00-J99	4	6,6
Tuberkuloza pluća	A16.2	1	1,6
Bolesti gušterače	K85-K86	2	3,3
Cerebralna cista	G930	1	1,6
Kronično bubrežno zatajenje	N18.9	1	1,6
Diabetes mellitus	E10	1	1,6
Sindrom ovisnosti o alkoholu	F10.2	1	1,6
Shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji, Bipolarni afektivni poremećaj	F20-F29, F31	3	4,9
Poremećaj hranjenja	F50	1	1,6
Ukupno		61	100,0

Najzastupljeniji uzrok smrti u 2012. godini u skupini „ostale“ bolesti prema MKB-10 klasifikaciji su bile bolesti cirkulacijskog sustava (I00-I99) s udjelom 41,0%, te zločudne novotvorine (C00-C97) s udjelom od 34,4% i bolesti dišnog sustava (J00-J99) s udjelom od 6,6%, te razni duševni poremećaji 4,9%. Ostale bolesti su zastupljene sa po dvije ili jednom umrlom osobom.

III. PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Sustav izvanbolničkog liječenja ovisnika u Hrvatskoj je organiziran u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo. Na taj način je ostvarena mreža koja dobro pokriva područje cijele Hrvatske, pružajući ovisnicima, konzumentima i eksperimentatorima psihoaktivnih droga dostupne i kvalitetne usluge. U skladu sa zakonskim dopunama i promjenama Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika proširile su djelatnost i na područje mentalnog zdravlja. Službe su u skladu sa zakonskim nazivom djelatnosti od 2011. godine Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti.

Prema planu i programu područje rada usmjeren je na unaprjeđenje i očuvanje mentalnog zdravlja djece, adolescenata i odraslih, te na rano otkrivanje, liječenje i rehabilitaciju duševnih poremećaja. U 2012. godini uspostavljana je proširena mreže usluga, a sastav timova je utjecao na usluge koje su pružale pojedine Službe. Osim ovisnika o psihoaktivnim drogama, stručnu pomoć Službi su potražili i ovisnici o duhanu, alkoholu, kocki te osobe koje su imale poremećaje na području mentalnog zdravlja.

Analizirani podatci pokazuju opseg posla obavljenog u Službama za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje. Broj i vrsta pojedinih usluga i tretmana koji se pružaju ovisnicima, povremenim konzumentima, eksperimentatorima i njihovim obiteljima ovisi i o sastavu timova, odnosno zastupljenosti pojedine vrste stručnjaka u timu.

OVISNOSTI

Tablica 47. BROJ LIJEČENIH OSOBA I UKUPAN BROJ POSJETA PREMA ŽUPANIJSKIM SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE OVISNOSTI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	Ukupno posjeta	Posjeta po korisniku
Grad Zagreb	1.385	21.584	16
Zagrebačka županija	168	2.300	14
Krapinsko-zagorska županija	17	178	11
Sisačko-moslavačka županija	78	759	10
Karlovačka županija	35	420	12
Varaždinska županija	250	1.603	7
Koprivničko-križevačka županija	36	297	8
Bjelovarsko-bilogorska županija	5	83	17
Primorsko-goranska županija	689	6.750	10
Ličko-senjska županija	0	0	0
Virovitičko-podravska županija	15	189	13
Požeško-slavonska županija	46	420	9
Brodsko-posavska županija	142	959	7
Zadarska županija	536	5.520	10
Osječko-baranjska županija	296	2.789	9
Šibensko-kninska županija	248	1.010	4
Vukovarsko-srijemska županija	114	1.548	14
Splitsko-dalmatinska županija	1026	6.460	6
Istarska županija	847	6.744	8
Dubrovačko-neretvanska županija	290	3.639	13
Međimurska županija	101	694	7
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE	6.324	63.936	10

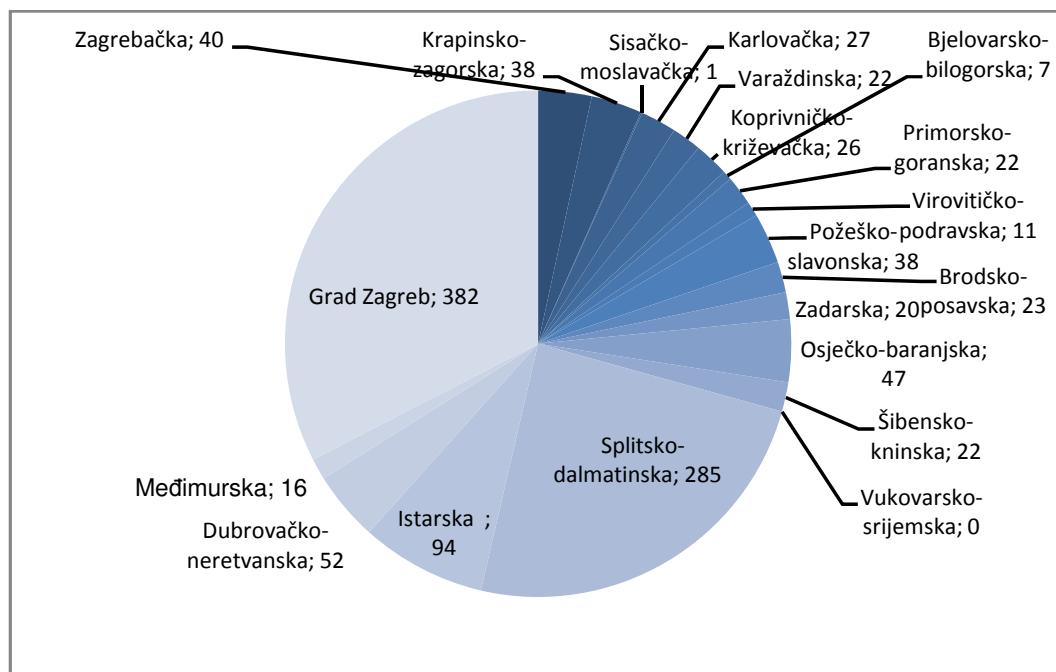
Prema podatcima o broju liječenih osoba, u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u 2012. godini liječeno je 6.324 osoba (prosječno 527 osoba mjesечно). Najviše osoba je liječeno u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje Grada Zagreba (1.385 osoba), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (1026), Istarska županija (847), Primorsko-goranska županija (689), te Zadarska županija (536 liječenih osoba).

U protekloj godini u Hrvatskoj je u svim Službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ukupno bilo 63.936 posjeta, što prosječno iznosi 5.328 posjeta mjesечно. Najviše posjeta zabilježeno je u: gradu Zagrebu (21.584 posjeta), Primorsko-goranskoj županiji (6.750) i Istarskoj županiji (6.744), Splitsko-dalmatinskoj (6.460), te Zadarskoj županiji (5.520).

Prema izvještajima i registraciji, broj posjeta po korisniku varira od županije do županije te je razvidno da se u nekim županijama izvještava o različitim aktivnostima. U prosjeku Hrvatske kao i u većini županija korisnici dolaze jednom mjesечно.

Prema vrstama usluga za koje je usuglašeno redovito izvještavanje, dobiveni su sljedeći podatci: u Hrvatskoj je ukupno obavljeno 1.173 intervju ili prosječno 98 mjesечно. Najviše ih je zabilježeno u Gradu Zagrebu (382), Splitsko-dalmatinskoj županiji (285), Istarskoj (94) i Dubrovačko-neretvanskoj županiji (52 obavljena intervju).

Slika 4. BROJ INTERVJUA U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2012. GODINI, PO ŽUPANIJAMA

Savjetovališni rad predstavlja osnovu rada u Službama, te je u podjednakoj mjeri usmjeren prema osobama koje već imaju problema sa zlouporabom droge, kao i mladima i roditeljima zainteresiranim za sve probleme vezane uz drogu. Savjetovanja se obavljaju u Službama za prevenciju ovisnosti i putem telefona.

Tablica 48. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Individualni savjetovališni tretman	Rad na modifikaciji ponašanja	Obiteljsko savjetovališni tretman
Grad Zagreb	2.765	2.727	464
Zagrebačka	107	1.481	260
Krapinsko-zagorska	194	202	37
Sisačko-moslavačka	73	381	121
Karlovačka	319	177	110
Varaždinska	584	740	108
Koprivničko-križevačka	294	294	49
Bjelovarsko-bilogorska	84	83	8
Primorsko-goranska	327	651	165
Ličko-senjska	0	0	0
Virovitičko-podravska	137	134	20
Požeško-slavonska	383	386	38
Brodsko-posavska	1.013	1.136	272
Zadarska	1.211	1.388	122
Osječko-baranjska	1.670	1.620	224
Šibensko-kninska	1.178	1.178	346
Vukovarsko-srijemska	757	745	36
Splitsko-dalmatinska	3.774	5.156	524
Istarska	2.642	4.476	574
Dubrovačko-neretvanska	113	846	259
Međimurska	222	198	18
Ukupno	17.847	23.999	3.755

Savjetovališni rad u Službama za prevenciju ovisnosti je podijeljen u tri razine. Individualni savjetovališni tretman je usmjeren na podizanje razine znanja konzumenta, ovisnika ili člana obitelji, te motiviranje za daljnji tretman. Rad na modifikaciji ponašanja ima za cilj promjenu ponašanja s usvajanjem zdravih obrazaca ponašanja, razvijanje samopoštovanja, rad na promjeni stavova, razvijanje sposobnosti kvalitetnije komunikacije, usvajanje konstruktivnog načina rješavanja sadašnjih i budućih problema. U 2012. godini obavljeno je 17.847 individualnih savjetovališnih tretmana i 23.999 tretmana modifikacije ponašanja. Najviše usluga rada na modifikaciji ponašanja pruženo je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (5.156), Istarskoj (4.476), te Gradu Zagrebu (2.765 tretmana modifikacije ponašanja). Tijekom obiteljskog savjetovališnog tretmana članovi obitelji i konzument (ovisnik) zajedno sudjeluju u terapiji s ciljem što kvalitetnijeg rješavanja problema ovisnosti. U 2012. godini obavljeno je 3.755 obiteljsko savjetovališnih tretmana, odnosno prosječno 313 tretmana mjesečno. Najviše obiteljsko savjetovališnih tretmana provedeno je u Istarskoj županiji (574), zatim Splitsko-dalmatinskoj (524), te Gradu Zagrebu (464 obiteljsko savjetovališnih tretmana).

Ambulantna psihijatrijska obrada uključuje procjenu psihičkog stanja pacijenta, razgovor po metodi somatskog intervjua i po potrebi somatski pregled, postavljanje radne ili konačne dijagnoze, upućivanje na dodatne pretrage ili intervencije, kontrolu stanja bolesnika, propisivanje i nastavak već uvedene terapije.

U 2012. godini Službe za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje, koje u sastavu svog tima imaju liječnika specijalista psihijatra, učinile su ukupno 23.355 psihijatrijske obrade, što iznosi prosječno 1.946 psihijatrijskih obrada mjesečno. Od toga najviše ambulantnih psihijatrijskih obrada je učinjeno u Gradu Zagrebu (8.264), Primorsko-goranskoj županiji (4.432) i Zadarskoj županiji (3.156).

Psihoterapija ponašanja, također je bilo najviše u Gradu Zagrebu (6.104), zatim slijedi Primorsko-goranska županija (4.307) te Zadarska županija (2.414 psihoterapija ponašanja).

Tablica 49. PSIHIJATRIJSKE OBRADE (PRVA I PONOVNA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Psihijatrijska obrada i ponovna psihijatrijska obrada	Psihoterapija ponašanja	Obiteljska psihoterapija
Grad Zagreb	8.264	6.104	662
Zagrebačka	108	52	24
Krapinsko-zagorska	91	0	0
Sisačko-moslavačka	44	84	0
Karlovačka	562	641	1
Varaždinska	370	370	53
Koprivničko-križevačka	42	38	2
Bjelovarsko-bilogorska	0	0	0
Primorsko-goranska	4.432	4.307	238
Ličko-senjska	0	0	0
Virovitičko-podravska	129	129	0
Požeško-slavonska	269	221	0
Brodsko-posavska	196	176	65
Zadarska	3.156	2.414	45
Osječko-baranjska	269	910	119
Šibensko-kninska	372	354	81
Vukovarsko-srijemska	314	17	0
Splitsko-dalmatinska	2.225	238	300
Istarska	1.403	546	275
Dubrovačko-neretvanska	817	1.040	324
Međimurska	292	242	25
Ukupno	23.355	17.883	2.214

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

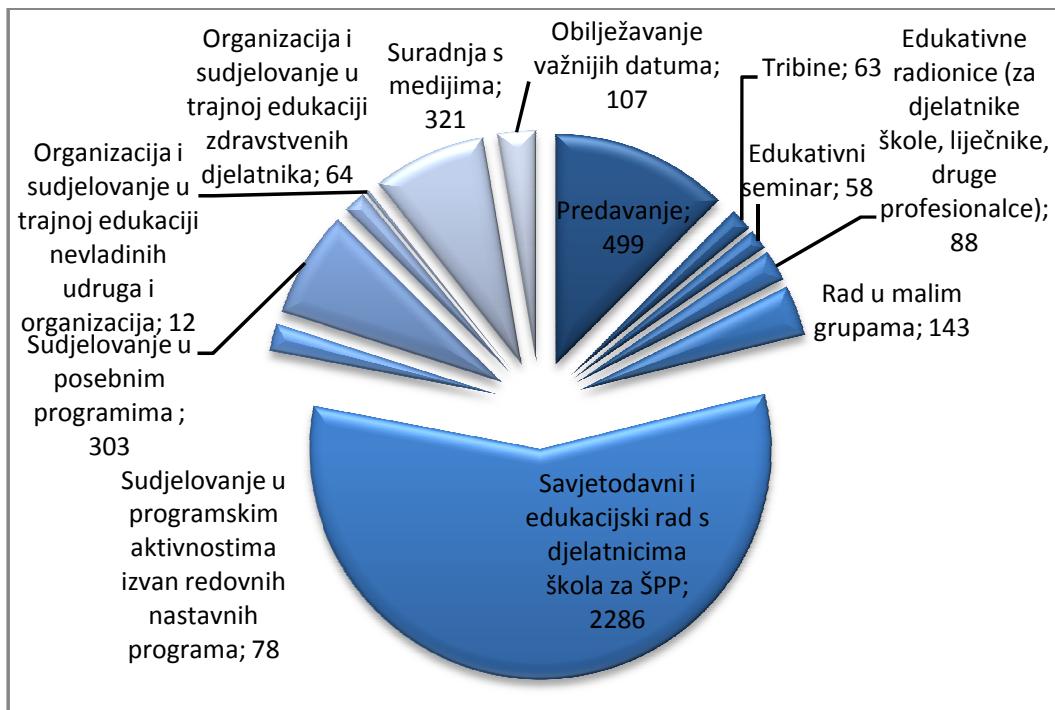
Liječenje osoba uključenih u tretman u Službama za prevenciju ovisnosti uključuje i redovite kontrole urina (brzi testovi) na prisutnost droga i njihovih metabolita, te kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis ukoliko se pacijent rizično ponašao (zajednička uporaba ovisničkog pribora i nezaštićeni spolni odnosi). Ukupno je učinjeno 59.656 testova urina što prosječno iznosi 4.971 testa mjesečno. Najviše testiranja je bilo u Splitsko-dalmatinskoj županiji (12.988), Gradu Zagrebu (7.411), Istarskoj (6.781) i Brodsko-posavskoj županiji (5.563). Testiranja kapilarne krvi su zastupljena u manjoj mjeri. Tako su u 2012. godini učinjena ukupno 1.509 testiranja krvi, što prosječno iznosi 126 testiranja mjesečno. Najviše testiranja je obavljeno u Istarskoj (449), Dubrovačko-neretvanskoj županiji (292), Splitsko-dalmatinskoj županiji (284), te Gradu Zagrebu (214).

Tablica 50. TESTIRANJA URINA NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA I TESTIRANJA KAPILARNE KRVI NA HIV, HCV, HBV I SIFILIS

Županija	Testiranje urina na prisutnost droga i njihovih metabolita	Testiranje iz kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis
Grad Zagreb	7.411	214
Zagrebačka	687	0
Krapinsko-zagorska	228	0
Sisačko-moslavačka	396	0
Karlovačka	2.411	0
Varaždinska	749	22
Koprivničko-križevačka	224	0
Bjelovarsko-bilogorska	85	0
Primorsko-goranska	3.148	22
Ličko-senjska	0	0
Virovitičko-podravska	119	0
Požeško-slavonska	1.238	38
Brodsko-posavska	5.563	0
Zadarska	3.837	0
Osječko-baranjska	4.865	114
Šibensko-kninska	2.434	0
Vukovarsko-srijemska	1.133	0
Splitsko-dalmatinska	12.988	284
Istarska	6.781	449
Dubrovačko-neretvanska	4.401	292
Međimurska	958	74
Ukupno	59.656	1.509

Vrlo bitno područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti su preventivne i edukativne aktivnosti. Edukacija u Službama je usmjerenja na trajnu edukaciju i usavršavanje djelatnika Službi i educiranje drugih - stručnih suradnika, roditelja, djece. Tako je u 2012. godini u Službama održano ukupno 499 predavanja i 63 tribina namijenjenih roditeljima i djelatnicima škola u sklopu redovnih preventivnih programa. Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za Školski preventivni program (2286) te organizacija edukativnih radionica za djelatnike škole, liječnike i druge profesionalce (88) također su bile dijelom aktivnosti. U 2012. godini djelatnici Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sudjelovali su u 303 posebna programa.

Slika 5. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2012. GODINI

Tablica 51. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2011. GODINI

Županija	Predavanja i tribine	Edukativni seminara i radionice	Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za ŠPP	Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima
Grad Zagreb	12	29	0	32
Zagrebačka	43	11	10	12
Krapinsko-zagorska	165	40	159	9
Sisačko-moslavačka	8	0	0	0
Karlovačka	27	11	0	4
Varaždinska	26	0	67	0
Koprivničko-križevačka	10	5	27	18
Bjelovarsko-bilogorska	16	1	1	7
Primorsko-goranska	6	2	0	8
Ličko-senjska	0	0	0	0
Virovitičko-podravska	15	0	4	3
Požeško-slavonska	16	0	2	8
Brodsko-posavska	8	3	6	6
Zadarska	26	14	1906	191
Osječko-baranjska	24	0	0	7
Šibensko-kninska	43	1	29	27
Vukovarsko-srijemska	0	0	0	0
Splitsko-dalmatinska	97	24	73	39
Istarska	13	0	0	0
Dubrovačko-neretvanska	3	3	2	10
Međimurska	4	2	0	0
Ukupno	562	146	2286	381

Analizirajući usluge preventivnih aktivnosti po županijama, najviše predavanja i tribina održano je u Krapinsko-zagorskoj (165), Splitsko-dalmatinskoj županiji (97), te Šibensko-kninskoj (43) i Zagrebačkoj županiji (43). Edukativnih seminara i radionica najviše je održano u Krapinsko-zagorskoj županiji (40), Gradu Zagrebu (29), potom Splitsko-dalmatinskoj (24) i Zadarskoj županiji (14).

Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za školski preventivni program najviše se provodio u Zadarskoj županiji (1906), Krapinsko-zagorskoj (159), Splitsko-dalmatinskoj (73), zatim Varaždinskoj (67) i Šibensko-kninskoj županiji (29).

Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima najviše se provodilo u Zadarskoj županiji (191), Splitsko-dalmatinskoj (39), Gradu Zagrebu (32), Šibensko-kninskoj županiji (27), Koprivničko-križevačkoj (18) i Zagrebačkoj županiji (12).

MENTALNO ZDRAVLJE

Tablica 52. BROJ LIJEČENIH OSOBA I UKUPAN BROJ POSJETA PREMA ŽUPANIJSKIM SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE OVISNOSTI I MENTALNOG ZDRAVLJA

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	Ukupno posjeta	Posjeta po korisniku
Grad Zagreb	1.090	1.680	1,5
Zagrebačka županija	22	256	11,6
Krapinsko-zagorska županija	140	267	1,9
Sisačko-moslavačka županija	322	2086	6,5
Karlovačka županija	763	993	1,3
Varaždinska županija	598	844	1,4
Koprivničko-križevačka županija	5	18	3,6
Bjelovarsko-bilogorska županija	293	641	2,2
Primorsko-goranska županija	466	749	1,6
Ličko-senjska županija	699	2217	3,2
Virovitičko-podravska županija	265	335	1,3
Požeško-slavonska županija	6	46	7,7
Brodsko-posavska županija	10	20	2,0
Zadarska županija	360	613	1,7
Osječko-baranjska županija	35	147	4,2
Šibensko-kninska županija	160	64	0,4
Vukovarsko-srijemska županija	41	65	1,6
Splitsko-dalmatinska županija	504	865	1,7
Istarska županija	817	2472	3,0
Dubrovačko-neretvanska županija	50	211	4,2
Međimurska županija	849	1197	1,4
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE	7.495	15.786	2,1

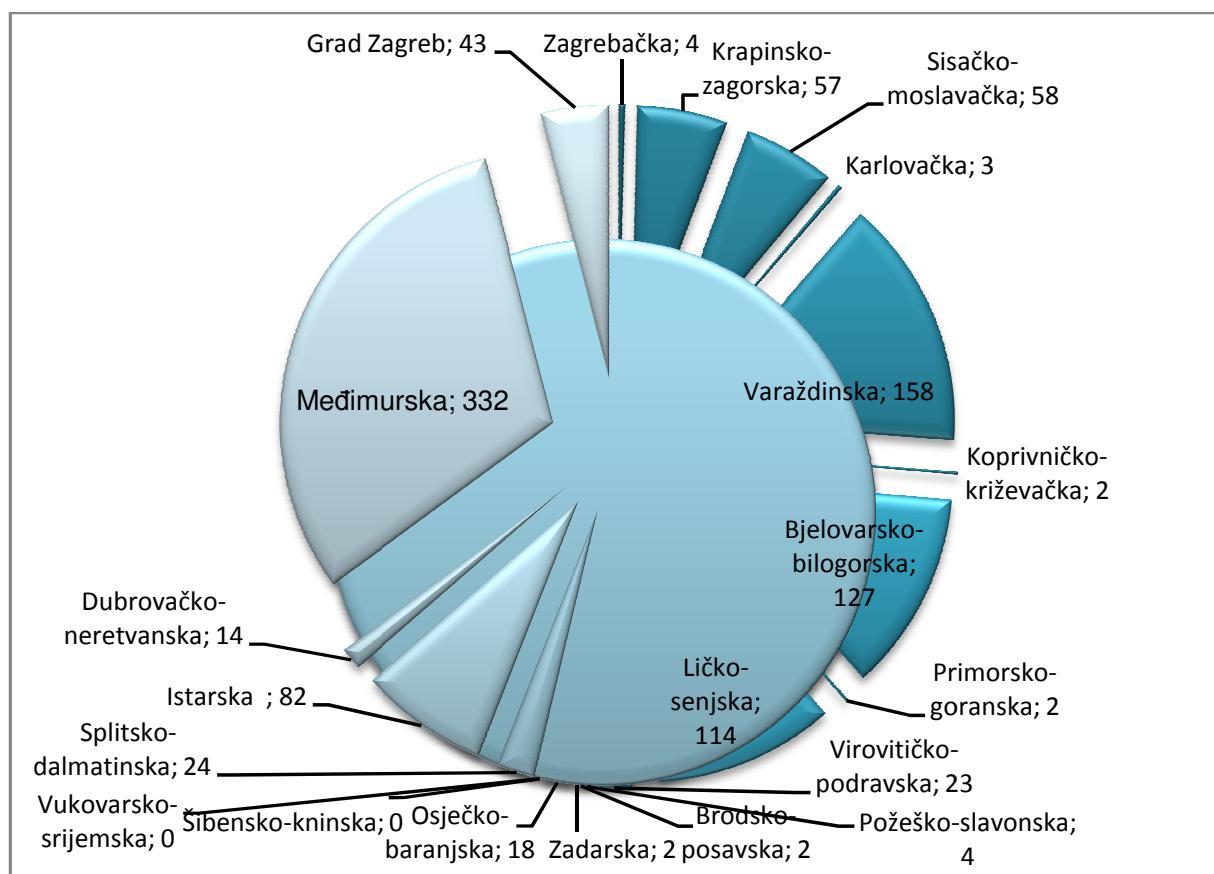
Prema podatcima o broju liječenih osoba, u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u 2012. godini liječeno je 7.495 osoba (prosječno 625 osoba mjesечно). Najviše osoba je liječeno u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje Grada Zagreba (1.090 osoba), slijede Međimurska (849) i Istarska županija (817), Karlovačka (763), Ličko-senjska (699), te Varaždinska županija (598 liječenih osoba).

Ukupno je bilo 15.786 posjeta, što prosječno iznosi 1316 posjeta mjesечно. Najviše posjeta zabilježeno je u Istarskoj županiji (2472), zatim Ličko-senjskoj županiji (2217), Sisačko-moslavačkoj (2086), te gradu Zagrebu (1680 posjeta).

Broj posjeta po korisniku varira od županije do županije, no u prosjeku ostvarena su nešto više od dva (2.1) posjeta po bolesniku na godišnjoj razini.

Prema vrstama usluga za koje je usuglašeno redovito izvještavanje, dobiveni su sljedeći podatci: u Hrvatskoj je ukupno obavljeno 1.069 intervju ili prosječno 89 mjesечно. Najviše ih je zabilježeno u Međimurskoj županiji (332), Varaždinskoj (158), Bjelovarsko-bilogorskoj (127) i Ličko-senjskoj županiji (117 obavljenih intervjuja).

Slika 6. BROJ INTERVJUA U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI I MENTALNOG ZDRAVLJA U 2012. GODINI, PO ŽUPANIJAMA

Savjetovališni rad predstavlja osnovu rada u Službama, te je u podjednakoj mjeri usmjeren prema osobama koje već imaju problema sa zlouporabom droge, kao i mladima i roditeljima zainteresiranim za sve probleme vezane uz drogu. Savjetovanja se obavljaju u Službama za prevenciju ovisnosti i putem telefona.

Tablica 53. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Individualni savjetovališni tretman	Rad na modifikaciji ponašanja	Obiteljsko savjetovališni tretman
Grad Zagreb	308	266	52
Zagrebačka	12	165	29
Krapinsko-zagorska	187	162	40
Sisačko-moslavačka	301	649	752
Karlovačka	30	30	13
Varaždinska	275	276	101
Koprivničko-križevačka	15	15	6
Bjelovarsko-bilogorska	570	491	170
Primorsko-goranska	36	72	18
Ličko-senjska	699	290	115
Virovitičko-podravska	168	189	86
Požeško-slavonska	42	43	5
Brodsko-posavska	113	127	31
Zadarska	134	154	13
Osječko-baranjska	31	31	17
Šibensko-kninska	0	0	0
Vukovarsko-srijemska	40	40	18
Splitsko-dalmatinska	49	48	59
Istarska	833	827	357
Dubrovačko-neretvanska	28	15	41
Međimurska	282	278	135
Ukupno	4.153	4.168	2.058

Savjetovališni rad u Službama za prevenciju ovisnosti je podijeljen u tri razine. Individualni savjetovališni tretman je usmjeren na podizanje razine znanja konzumenta, ovisnika ili člana obitelji, te motiviranje za daljnji tretman. Rad na modifikaciji ponašanja ima za cilj promjenu ponašanja s usvajanjem zdravih obrazaca ponašanja, razvijanje samopoštovanja, rad na promjeni stavova, razvijanje sposobnosti kvalitetnije komunikacije, usvajanje konstruktivnog načina rješavanja sadašnjih i budućih problema. U 2012. godini obavljeno je 4.153 individualna savjetovališna tretmana i 4.168 tretmana modifikacije ponašanja. Najviše usluga rada na modifikaciji ponašanja pruženo je u Istarskoj županiji (827), zatim Sisačko-moslavačkoj (649), Bjelovarsko-bilogorskoj (491), te Ličko-senjskoj županiji (290). U 2012. godini obavljeno je 2.058 obiteljsko savjetovališnih tretmana, odnosno prosječno 172 tretmana mjesečno. Najviše obiteljsko savjetovališnih tretmana provedeno je u Sisačko-moslavačkoj (752), Istarskoj županiji (357), Bjelovarsko-bilogorskoj (170), te Međimurskoj županiji (135 obiteljsko savjetovališnih tretmana).

Prema izvješćima proizlazi velika neujednačenost obavljenih usluga, ako se promatra broj prijavljenih korisnika – ovisnika ili konzumenata droga. U zavodima se, prema dodatnim podatcima, pružaju usluge i ostalim populacijskim skupinama: mladima s poremećajima u ponašanju ili problemima mentalnog zdravlja, osobama s problemima alkoholizma i drugim poremećajima.

Ambulantna psihijatrijska obrada uključuje procjenu psihičkog stanja pacijenta, razgovor po metodi somatskog intervjua i po potrebi somatski pregled, postavljanje radne ili konačne dijagnoze, upućivanje na dodatne pretrage ili intervencije, kontrolu stanja bolesnika, propisivanje i nastavak već uvedene terapije.

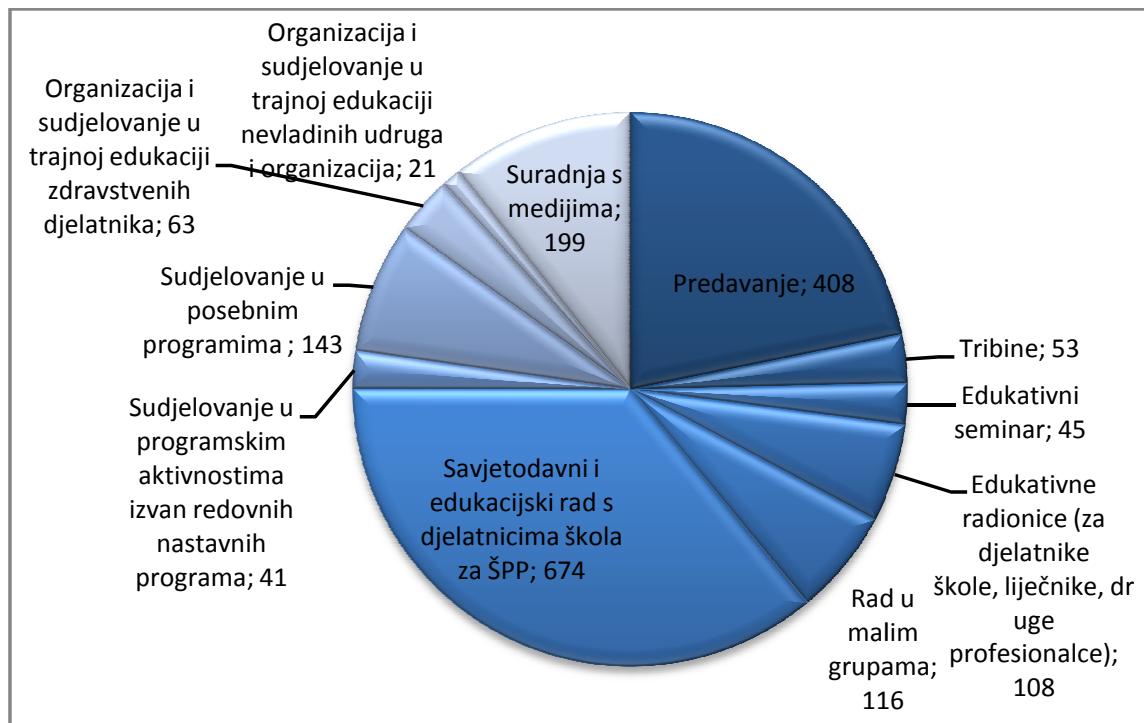
Tablica 54. PSIHIJATRIJSKE OBRADE (PRVA I PONOVNA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Psihijatrijska obrada i ponovna psihiatrska obrada	Psihoterapija ponašanja	Obiteljska psihoterapija
Grad Zagreb	920	679	74
Zagrebačka	13	6	3
Krapinsko-zagorska	104	0	0
Sisačko-moslavačka	92	356	0
Karlovačka	84	72	1
Varaždinska	234	247	65
Koprivničko-križevačka	6	6	0
Bjelovarsko-bilogorska	19	25	0
Primorsko-goranska	492	479	26
Ličko-senjska	5	0	32
Virovitičko-podravska	178	176	0
Požeško-slavonska	30	24	0
Brodsko-posavska	22	20	8
Zadarska	350	258	5
Osječko-baranjska	35	95	16
Šibensko-kninska	188	47	22
Vukovarsko-srijemska	0	16	0
Splitsko-dalmatinska	146	488	330
Istarska	787	199	291
Dubrovačko-neretvanska	40	59	15
Međimurska	0	74	136
Ukupno	3.745	3.326	1.024

U 2012. godini Službe za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje, koje u sastavu svog tima imaju liječnika specijalista psihiatra, učinile su ukupno 3.745 psihiatriskih obrada, što iznosi prosječno 312 psihiatriskih obrada mjesечно. Od toga najviše ambulantnih psihiatriskih obrada je učinjeno u Gradu Zagrebu (920), Istarskoj (787) i Primorsko-goranskoj županiji (492). Psihoterapija ponašanja, također je bilo najviše u Gradu Zagrebu (679), zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija (488), Primorsko-goranska županija (479) te Sisačko-moslavačka (356 psihoterapija ponašanja), dok je obiteljskih terapija najviše učinjeno u Splitsko-dalmatinska županija (330), Istarskoj (291) i Međimurskoj županiji (136).

Vrlo bitno područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti su preventivne i edukativne aktivnosti. Edukacija u Službama je usmjerenja na trajnu edukaciju i usavršavanje djelatnika Službi i educiranje drugih - stručnih suradnika, roditelja, djece. Tako je u 2012. godini u Službama održano ukupno 408 predavanja i 53 tribine namijenjenih roditeljima i djelatnicima škola u sklopu redovnih preventivnih programa. Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za Školski preventivni program (674) te organizacija edukativnih radionica za djelatnike škole, liječnike i druge profesionalce (108) također su bile dijelom aktivnosti. U 2012. godini djelatnici Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sudjelovali su u 143 posebna programa.

Slika 7. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI I MENTALNOG ZDRAVLJA U 2012. GODINI

Tablica 55. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2012. GODINI

Županija	Predavanja i tribine	Edukativni seminara i radionice	Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za ŠPP	Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima
Grad Zagreb	2	3	0	3
Zagrebačka	5	2	1	2
Krapinsko-zagorska	171	37	165	9
Sisačko-moslavačka	6	2	0	2
Karlovачka	4	1	0	1
Varaždinska	37	26	46	14
Koprivničko-križevačka	5	4	0	4
Bjelovarsko-bilogorska	28	3	18	22
Primorsko-goranska	2	1	0	2
Ličko-senjska	34	12	18	1
Virovitičko-podravska	0	2	0	11
Požeško-slavonska	2	0	1	2
Brodsko-posavska	1	1	1	2
Zadarska	4	2	211	21
Osječko-baranjska	0	0	0	0
Šibensko-kninska	45	3	41	5
Vukovarsko-srijemska	1	0	0	0
Splitsko-dalmatinska	43	44	158	84
Istarska	20	0	0	2
Dubrovačko-neretvanska	35	1	7	30
Međimurska	16	9	7	4
Ukupno	461	153	674	221

Analizirajući usluge preventivnih aktivnosti po županijama, najviše predavanja i tribina održano je u Krapinsko-zagorskoj (171), Šibensko-kninskoj (45), te Splitsko-dalmatinskoj županiji (43). Edukativnih seminara i radionica najviše je održano u Splitsko-dalmatinskoj (44), Krapinsko-zagorskoj županiji (37) i Varaždinskoj županiji (26).

Savjetodavni i edukacijski rad s djelatnicima škola za školski preventivni program najviše se provodio u Zadarskoj županiji (211), Krapinsko-zagorskoj (165), te Splitsko-dalmatinskoj županiji (158).

Sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa i sudjelovanje u posebnim programima najviše se provodilo u Splitsko-dalmatinskoj (84), Dubrovačko-neretvanskoj (30), Bjelovarsko-bilogorskoj (22) i Zadarskoj županiji (21).

Ukupno uzevši, aktivnosti u službama su uglavnom povećane u odnosu na 2010. godinu, dok se pojedinačno bilježe i određena odstupanja, odnosno manje aktivnosti u odnosu na 2010. godinu. Broj ukupnih posjeta veći je za nešto više od 1000 (75.824 prema 74.801 u 2010.). Individualnih savjetovališnih tretmana također je bilo više u 2011. godini (22.948) u odnosu na 2010. (21.391), dok je obiteljskih savjetovališnih tretmana, u 2011. godini bilo nešto manje (6.396), u odnosu na 2010. (6.777), isto kao i aktivnosti na modifikaciji ponašanja (31.105 u 2011. prema 35.236 u 2010. godini). Sa sve većom prisutnošću psihijatara u Službama, povećava se i broj psihijatrijskih intervencija (24.653 psihijatrijskih obrada u odnosu na 23.711 u 2010. godini), psihoterapija ponašanja (19.858 prema 18.715 u 2010.), te obiteljskih psihoterapija (3.525 u odnosu na 2.962 u 2010.) S druge strane, broj testiranja urina na droge više je nego udvostručen (65.917 u 2011. godini u odnosu na 29.000 u 2010.).

IV. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI

Tijekom 2012. godine na liječenju zbog uzimanja psihoaktivnih droga bila je 2.310 osoba s prebivalištem u Gradu Zagrebu, što čini 29,4% od 7.855 liječenih tijekom iste godine u Republici Hrvatskoj.

**Tablica 56. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2012. GODINI S
PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU**

GRAD ZAGREB	Liječene osobe				Novootkriveni (prvi puta registrirani)			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati F11	Stopa na 100.000 (opijati)	Svi tipovi ovisnosti F11.-F19.-	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novo- otkriven.
	2.310	430,0	1.707	317,8	365	15,8	62	17,0

* Stopa na 100.000 stanovnika dobi 15-64 godine

Kao i ranijih godina Grad Zagreb je jedna od županija s visokom stopom liječenih zbog zlouporabe droga na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine. U 2012. godini ova stopa je bila viša nego što je to za cijelu Republiku Hrvatsku (Zagreb – 430,0; RH 272,1). U odnosu na ostale županije Zagreb je na trećem mjestu i to nakon Istarske (542,5) i Zadarske (493,7) županije.

Od svih liječenih s prebivalištem u Gradu Zagrebu, 1.707 osoba je došlo na tretman zbog uzimanja opijata (73,9%), a to je nešto manji udio nego za Hrvatsku u cjelini (liječenih zbog opijata 80,9%). Stopa liječenih opijatnih ovisnika je bila 317,8 a u cijeloj državi je iznosila 220,2. Grad Zagreb se po stopi cijelo vrijeme nalazi među prvih pet županija. Dok je u 2009. godini po stopama osoba liječenih zbog uzimanja opijata Grad Zagreb bio na trećem mjestu, u 2010. godini je na petom mjestu, iza Istarske, Zadarske, Šibensko-kninske županije i Dubrovačko-neretvanske županije. U 2011. godini je bio na četvrtom mjestu iza Istarske, Zadarske i Šibensko-kninske županije a u 2012. je na petom mjestu, iza Istarske, Zadarske, Primorsko-goranske i Šibensko-kninske županije.

Tablica 57. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2012. GODINI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje	Liječene osobe	
	Broj	%
Grad Zagreb – ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.176	51,0
Zagrebačka županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	7	0,3
Krapinsko-zagorska - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Primorsko-goranska županija - ZZZ Služba za prevenciju i liječenje	4	0,2
Požeško-slavonska županija - ZZZ Služba za prevenciju i liječenje	2	0,1
Brodsko-posavska županija - ZZZ Služba za prevenciju i liječenje	1	0,0
Zadarska županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	17	0,7
Osječko-baranjska županija – ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Vukovarsko-srijemska županija– ZZZ Služba za liječenje ovisnika	1	0,0
Splitsko-dalmatinska županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	27	1,2
Istarska županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	10	0,4
Dubrovačko-neretvanska županija - ZZZ Služba za prevenciju ovisnosti	3	0,1
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	1.053	45,7
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	2.306	100,0

Zagrepčani su, što je očekivano, uglavnom dolazili na ambulantno liječenje u zagrebačke zdravstvene ustanove. Najviše ih je bilo u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ – 51,0%. U poliklinici KB „Sestre milosrdnice“ je liječeno 45,7% osoba.

Na liječenje izvan svoje županije su išli najviše tijekom ljetnih mjeseci, i to većinom u službe na Jadranu. Tako je bilo na liječenju u Splitu 27 osoba (1,2%). U Zadarskoj 17 (0,7%), a u Istarskoj županiji je liječeno 10 (0,4%) osoba. U Zagrebačkoj županiji je liječeno 7 osoba (0,3%) a u Primorsko-goranskoj županiji 4 (0,2%). U Dubrovačko-neretvanskoj su liječene 3 osobe iz Grada Zagreba (0,1%). U ostalim županijama su na liječenju bile po dvije ili tri osobe. Po jedna osoba iz Grada Zagreba liječena je u Krapinsko-zagorskoj, Brodsko-posavskoj, te Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Tablica 58. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci	
		Broj	%
Psihijatrijska bolnica Vrapče	156	217	47,9
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	60	95	21,0
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	95	103	22,7
KBC Zagreb (Rebro)	4	4	0,9
Klinička bolnica Dubrava	1	1	0,2
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Kukuljevićeva 11	2	4	0,9
Opća bolnica Zadar	2	2	0,4
Klinički bolnički centar Rijeka	2	4	0,9
Psihijatrijska bolnica Lopača	2	2	0,4
Psihijatrijska bolnica Rab	10	15	3,3
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,2
Opća bolnica Šibenik	2	2	0,4
Psihijatrijska bolnica Ugljan	2	2	0,4
Opća bolnica Varaždin	1	1	0,2
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	340	453	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Osobe iz Grada Zagreba su u 93,6% slučajeva dolazile na stacionarno liječenje u zagrebačke ustanove. Najviše su se liječili u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče (156 osoba u 217 boravka - 47,9%), a zatim u KB „Sestre milosrdnice“ gdje je stacionarno liječeno 95 osoba u 103 boravaka tj. 22,7%. Slijedi liječenje u Psihijatrijskoj bolnici Sv. Ivan, Jankomir (60 osoba u 95 boravaka (21,0%). U KBC-u Rebro liječene su 4 osobe u 4 boravaka (0,9%). Dvije osobe su liječene u PB za djecu i mladež u Kukuljevićevu (0,9%) a jedna osoba je liječena u Kliničkoj bolnici Dubrava (0,2%).

Analiza njihovih boravaka u ustanovama izvan Zagreba, pokazuje da ih je najviše bilo u Psihijatrijskoj bolnici Rab i to 10 osoba u 15 hospitalizacija. To je najvjerojatnije povezano s nekom komorbiditetnom psihijatrijskom dijagnozom. Po dvije osobe su bile u dva navrata liječene u OB Zadar, KBC Rijeka, PB Lopača, OB Šibenik i PB Ugljan (0,4%). U OB Nova Gradiška i OB Varaždin je samo jednom bila liječena jedna osoba (0,2%) iz Grada Zagreba.

Tablica 59. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

Dob	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
≤14 god.	8	0,4	2	0,4	10	0,4
15-19 god.	173	9,4	47	9,9	220	9,5
20-24 god.	153	8,3	37	7,8	180	8,2
25-29 god.	278	15,2	77	16,2	355	15,4
30-34 god.	534	29,1	148	31,1	682	29,5
35-39 god.	422	23,0	82	17,2	504	21,8
40-44 god.	138	7,5	28	5,9	166	7,2
45-49 god.	83	4,5	26	5,5	109	4,7
≥50	45	2,5	29	6,1	74	3,2
Ukupno	1.834	100,0	476	100,0	2.310	100,0

Raspodjela liječenih osoba prema spolu pokazuje da je i u 2012. godini bio 3,9 muškaraca prema 1 ženi. Muškaraca je bilo 79,4% (1.834) a žena 20,6% (476). U cijeloj Hrvatskoj omjer muškaraca i žena iznosi 4,7:1. Kako je u čitavoj Hrvatskoj u dobi do 14 godina bilo registrirano 23 osobe (od toga u Gradu Zagrebu 10), razvidno je da je na liječenje i u Gradu Zagrebu i u cijeloj Hrvatskoj došlo relativno malo mladih osoba.

Trend starenja ovisničke populacije prisutan kod osoba liječenih u Republici Hrvatskoj prisutan je i u Zagrebu. Prosječna dob liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Gradu Zagrebu iznosi 32,1 godine (u Hrvatskoj 32,8). Muškaraca je najviše u dobi od 30 do 34 godine (29,1%), a zatim od 35 do 39 godina (23,0%). U dobi od 25 do 39 godina je 67,3% muškaraca i 64,5% žena.

Tablica 60. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2012. GODINI PO DOBI

Dob	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
≤14	0	0	10	1,7	10	0,4
15-19	4	0,2	216	35,8	220	9,5
20-24	51	3,0	139	23,1	190	8,2
25-29	255	14,9	100	16,6	355	15,4
30-34	621	36,4	61	10,1	682	29,5
35-39	474	27,8	30	5,0	504	21,8
40-44	148	8,7	18	3,0	166	7,2
45-49	95	5,6	14	2,3	109	4,7
≥50	59	3,5	15	2,5	74	3,2
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Analizom podataka o dobi i sredstvu ovisnosti liječenih osoba razvidno je da je najviše opijatnih ovisnika bilo u dobnoj skupini od 30 do 34 godine (36,4%). U dobi 25-39 godina je bilo 79,1% (1.350 osoba) liječenih zbog zlouporabe opijata.

Ostala psihoaktivna sredstva najčešće uzimaju oni u dobnoj skupini od 15-19 (35,8%). Gotovo dvije trećine od svih liječenih neopijatnih ovisnika je bilo u dobi od 15 do 29 godina (75,5%). U dobi ispod 15 godina bilo je 10 osoba na liječenju zbog uzimanja nekog od neopijata, kao i prethodne godine.

Tablica 61. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9)

Vrsta psihoaktivne droge	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati F11	1.347	73,4	360	75,6	1.707	73,9
Kanabinoidi F12	359	19,6	55	11,6	414	17,9
Sedativi i hipnotici F13	22	1,2	39	8,2	61	2,6
Kokain F14	62	3,4	10	2,1	72	3,1
Simulativna sredstva F15	24	1,3	9	1,9	33	1,4
Halucinogeni F16	1	0,1	0	0	1	0,0
Hlapljiva otapala F18	2	0,1	1	0,2	3	0,1
Više droga i ostale F19	17	0,9	2	0,4	19	0,8
Ukupno	1.834	100,0	476	100,0	2.310	100,0

Podatci o vrsti psihoaktivne droge u Gradu Zagrebu se ne razlikuju od podataka u Republici Hrvatskoj. U Gradu Zagrebu najviše osoba dolazi na liječenje zbog uzimanja i ovisnosti o opijatima (73,9%). U Republici Hrvatskoj je udio opijata iznosio 80,9%. Isto kao i u cijeloj Hrvatskoj, tako i u Zagrebu na drugom mjestu kao glavna droga su kanabinoidi (Zagreb - 17,9%; RH - 12,7%). Udio korisnika stimulativnih sredstava u Gradu Zagrebu je iznosio 1,4% dok je u Republici Hrvatskoj bio 1,7%. Udio korištenja kokaina kao glavne droge bio je viši nego u Republici Hrvatskoj (Zagreb - 3,1%; RH - 1,9%). Od ukupno 147 osoba kojima je kokain glavno sredstvo ovisnosti, 72 su iz Grada Zagreba (49,0%). To potvrđuje, kao i u 2011. godini, da je u Gradu Zagrebu veći udio osoba koje su dolazile na liječenje zbog zlouporabe kokaina, kanabinoida i stimulativnih sredstava.

Žene koje dolaze na liječenje u 75,6% slučajeva dolaze zbog opijata, dok je kod muškaraca taj udio nešto manji (73,4%). Žene više koriste sedative i hipnotike te u 8,2% slučajeva dolaze po pomoć radi ovisnosti o tim lijekovima. Muškarci su samo u 1,2% liječeni zbog sedativa. Kanabis je učestaliji kod muškaraca (19,6%), dok je kod žena bilo 11,6%.

Tablica 62. OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU OD 2007. DO 2012. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU

Vrsta glavnog sredstva	2008.		2009.		2010.		2011.		2012.	
	Broj	%								
Opijati	1.626	71,3	1.704	75,4	1.673	74,3	1.703	73,1	1.707	73,9
Kanabinoidi	378	16,6	266	11,8	370	16,4	424	18,2	414	17,9
Sedativi	51	2,2	71	3,1	48	2,1	62	2,7	61	2,6
Kokain	86	3,8	82	3,6	61	2,7	78	3,3	72	3,1
Stimulativna sredstva	86	3,8	98	4,3	61	2,7	34	1,5	33	1,4
Halucinogeni	2	0,1	1	0,0	1	0,0	2	0,1	1	0,0
Hlapljiva otapala	1	0,0	3	0,1	3	0,1	3	0,1	3	0,1
Više i ostalo	51	2,2	35	1,5	36	1,6	25	1,1	19	0,8
Ukupno	2.281	100,0	2.260	100,0	2.253	100,0	2.331	100,0	2.310	100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

U posljednjih pet promatranih godina u Gradu Zagrebu udio liječenih opijatskih ovisnika iznosio je prosječno 73,6. Udio osoba iz Grada Zagreba koje su bile na liječenju zbog zlouporabe kokaina je ostao i dalje relativno visok – 3,1%; (2008.- 3,8%; 2009 - 3,6%, 2010.-2,7%, 2011. -3,3%).

Tablica 63. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	955	55,9	82	13,6	1.037	44,9
Liječnik PZZ	473	27,7	20	3,3	493	21,3
Sud/uvjetna kazna	96	5,6	187	31,0	283	12,3
Obitelj	49	2,9	73	12,1	122	5,3
Centar za socijalnu skrb	5	0,3	121	20,1	126	5,5
Prijatelji	32	1,9	7	1,2	39	1,7
Bolnica/druga med. ustanova	15	0,9	6	1,0	21	0,9
Druga Služba za liječenje ovisnosti	2	0,1	2	0,3	4	0,2
Drugo	44	2,6	51	8,5	95	4,1
Nepoznato	36	2,1	54	9,0	90	3,9
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Najviše osoba (1.037 ili 44,9%) na liječenje dolazi samoinicijativno. Liječnik primarne zdravstvene zaštite je uputio na liječenje 493 osobe (21,3%). Udio liječenih osoba za čije je liječenje inicijativu dao neki od članova obitelji je 5,3%; (2008-5,2; 2009-3,8%; 2010-6,3%, 2011.-7,0%). Odlukom suda/ili uvjetnom kaznom za liječenju je bilo 12,3% osoba (2011. – 13,5%). Osoba koje je na liječenje uputila Služba socijalne skrbi je nešto manje nego prethodne godine – 5,3%; (2008 - 4,6%; 2009 - 3,7%; 2010.-5,4%, 2011.- 6,4%).

Vidljive su razlike u načinu upućivanja između ovisnika o opijatima i neopijatima. Ovisni o opijatima su najčešće došli samoinicijativno (55,9%) ili ih je uputio liječnik primarne zdravstvene zaštite (27,7%). Udio upućenih od primarne zdravstvene zaštite za korisnike ostalih psihoaktivnih sredstava iznosio je 3,3%. Uzimatelje neopijata je na liječenje najčešće uputio sud ili imaju izrečenu uvjetnu kaznu (31,0%). Centar za socijalnu skrb je na liječenje uputio 121 osobu koje su koristile ostale droge (20,1%), a samo 5 onih koji su došli na liječenje zbog opijata (0,3%). Obitelj ima veći utjecaj kod upućivanja na liječenje kod neopijatnih uzimatelja (12,1%), nego kod ovisnika o opijatima (2,9%).

Tablica 64. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek							Ukupno
	metadon	buprenorfín	morfín	naltrexone	tramadol	nešto drugo	ništa	
Kratkotrajno održavanje	16	17	0	0	0	0	0	33
Održavanje	719	516	0	5	0	0	0	1.240
Spora detoksikacija	45	48	0	0	0	0	0	93
Brza detoksikacija	4	8	0	0	0	0	0	12
Bez medikacije	0	0	0	0	0	0	139	154
Farmakoterapija - druga	0	0	3	0	3	45	0	52
Nepoznato	0	0	0	0	0	0	123	123
Ukupno	784	589	3	5	3	45	139	1.707
%	45,9	34,5	0,2	0,3	0,2	2,6	8,1	8,1
								100,0

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Osobe koje su bile liječene zbog ovisnosti o opijatima su metadon koristile u 45,9% slučajeva (784 osobe). Najviše ih je bilo na održavanju na metadonu (719 osoba) i sporoj detoksikaciji (45 osoba). Buprenorfin je koristilo 34,5% (589) osoba. Ukupno je tri četrtine (80,4%) zagrebačkih ovisnika o opijatima bilo obuhvaćeno nadomjesnom terapijom. Za cijelu Hrvatsku taj udio je iznosio 83,6%.

Korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 65. OSOBE LIJEĆENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA

Stanovanje	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Živi sam	285	16,7	34	5,6	319	13,8
S primarnom obitelji	678	39,7	405	67,2	1.083	46,9
S prijateljima	23	1,3	4	0,7	27	1,2
S partnerom	216	12,7	21	3,5	237	10,3
S partnerom i djetetom	302	17,7	66	5,5	335	14,5
Sam s djetetom	49	2,9	3	0,5	52	2,3
Drugo	149	8,7	68	11,3	217	9,4
Nepoznato	5	0,3	35	5,8	40	1,7
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Podatci o načinu stanovanja nisu se značajnije mijenjali u odnosu na prethodne godine. Liječeni ovisnici najviše žive s primarnom obitelji (46,9%). Postoje razlike u načinu življjenja između ovisnika o opijatima i korisnika ostalih psihoaktivnih droga, obzirom da neopijate uglavnom uzimaju u mlađoj dobi. Stoga više njih žive s roditeljima (u primarnoj obitelji) 67,2%, dok oni liječeni zbog zlouporabe opijata žive s primarnom obitelji u 39,7% slučajeva. Manje korisnika ostalih neopijatnih droga živi s partnerom i/ili s partnerom i djetetom 5,5%; dok je za korisnike opijata taj udio 17,7%. Isto tako sami žive 16,7% ovisnika o opijatima u odnosu na 5,6% korisnika ostalih droga. Vrlo slična je situacija zajedničkog života s prijateljima (opijati - 1,3%; neopijati - 0,7%).

Tablica 66. OSOBE LIJEĆENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	112	6,6	236	39,1	348	15,1
Član obitelji	1.045	61,2	257	42,6	1.302	56,4
Zdravstveni djelatnik	116	6,8	15	2,5	131	5,7
Netko od osoblja škole	12	0,7	11	1,8	23	1,0
Netko na radnom mjestu	12	0,7	0	0	12	0,5
Prijatelj, poznanik	198	11,6	15	2,5	213	9,2
Ostalo	156	9,1	28	4,6	184	8,0
Nepoznato	56	3,3	41	6,8	97	4,2
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe **opijata**, obitelj je bila prva koja je saznala za problem ovisnosti u 61,2% slučajeva. Prijatelji i poznanici su saznali u 11,6% (198) slučajeva, zdravstveni djelatnici 6,8% (116) slučajeva a policija u 6,6% (112) slučajeva.

Kod osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih **neopijatnih** sredstava netko od članova obitelji je saznao u 42,6% (257) slučajeva a policija prva otkriva zlouporabu u 39,1% (236) slučajeva.

Tablica 67. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI

Roditelji saznali za prvo uzimanje	Opijati		Kokain		Stimulativna sredstva		Sedativi		Halicinogena sredstva		Hlapljiva otapala		Kanabinoidi		Više i ostalo		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Unutar prve godine	256	15,0	8	11,1	6	18,2	12	19,7	0	0	0	0	172	41,5	2	10,5	456	19,7
Nakon 1. godine	290	17,0	25	34,7	9	27,3	11	18,0	0	0	1	33,3	98	23,7	2	10,5	436	18,9
Nakon 2-3 godine	490	28,7	18	25,0	11	33,3	5	8,2	1	100,0	2	66,7	65	15,7	256	10,5	594	25,7
Nakon 4 i više godina	414	24,3	9	12,5	3	9,1	7	11,5	0	0	0	0,0	30	7,2	2	10,5	465	20,1
Roditelji za to ne znaju	126	7,4	5	6,9	2	6,1	3	4,9	0	0	0	0,0	31	7,5	1	5,3	168	7,3
Drugo	48	2,8	0	0,0	0	0,0	3	4,9	0	0	0	0,0	6	1,4	0	0,0	57	2,5
Nepoznato	83	4,9	7	9,7	2	6,1	20	32,8	0	0	0	0,0	12	2,9	10	52,6	134	5,8
Ukupno	1.707	100,0	72	100,0	33	100,0	61	100,0	1	100,0	3	100,0	414	100,0	19	100,0	2.310	100,0

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe i ovisnosti o opijatima, većina njihovih roditelja je za problem svoje djece saznala nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja opijata (28,7%). Isto tako, prilično velik udio njih (24,3%) je za problem saznalo još kasnije – nakon 4 i više godina. Ipak, velik udio roditelja (15,0%) su za uzimanje opijata saznali unutar prve godine a dio (17,0%) nakon prve godine dana.

Roditelji su za uzimanje kanabinoida svoje djece saznali najčešće unutar tri godine u 80,9% slučajeva. Za više od trećinu slučajeva uzimanja kanabinoida roditelji su saznali unutar prve godine uzimanja (41,5%).

Tablica 68. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	625	36,6	249	41,3	874	37,8
Znatiželja	351	20,6	127	21,1	478	20,7
Zabava	199	11,7	59	9,8	258	11,2
Želja za samopotvrđivanjem	42	2,5	27	4,5	69	3,0
Dosada	116	6,8	12	2,0	128	5,5
Psihološki problemi	176	10,3	59	9,8	235	10,2
Problemi u obitelji	133	7,8	17	2,8	150	6,5
Neznanje o štetnim posljedicama	25	1,5	7	1,2	32	1,4
Problemi u školi	7	0,4	3	0,5	10	0,4
Nepoznato	33	1,9	43	7,1	76	3,3
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava iz skupine **neopijata** su izjavili da je glavni povod uzimanja tih sredstava bio utjecaj vršnjaka ili partnera (41,3%). Znatiželju kao glavni razlog navodi njih 21,1%, zabavu 9,8% te želju za samopotvrđivanjem 9,8%. Ostali razlozi su manje uvjetovali uzimanje te skupine psihoaktivnih sredstava.

Osobe koje su uzimale **opijate** kao najčešće povode za početak uzimanja također navode utjecaj vršnjaka ili partnera (36,6%) i znatiželju (20,6%), zabavu (11,7%), psihološke probleme (10,3%), probleme u obitelji (7,8%) te dosadu (6,8%).

Tablica 69. NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEĆENIH TIJEKOM 2012. GODINE

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno	%
	i. v. injekcijom	puši	jede/pije	snifa	ušmrkava	nepoznato		
Heroin	1.264	35	0	0	305	18	1.622	70,2
%	77,9	2,2	0,0	0,0	18,8	1,1	100,0	
Heptanon	9	0	58	0	0	1	68	2,9
Ostali opijati	1	0	5	0	0	0	6	0,3
Buprenorfin	1	0	5	0	0	0	6	0,3
Tramadol	0	0	5	0	0	0	5	0,2
Kokain	3	0	0	0	63	6	72	3,1
Ecstasy	0	0	7	0	0	0	7	0,3
Amfetamini	1	0	2	0	22	0	25	1,1
Drugi psihostimulatori	0	0	0	0	1	0	1	0,0
Barbiturati	0	0	2	0	0	0	2	0,1
Benzodiazepini	0	0	54	0	0	0	54	2,3
Drugi sedativi i hipnotici	0	0	5	0	0	0	5	0,2
Halucinogeni	0	0	1	0	0	0	1	0,0
Lako hlapljiva otapala	0	0	0	3	0	0	3	0,1
Kanabinoidi	0	414	0	0	0	0	414	17,9
Više i ostalo	0	0	3	0	0	16	19	0,8
Ukupno	1.279	449	147	3	391	41	2.310	100,0
%	55,4	19,4	6,4	0,1	16,9	1,8	100,0	

Najviše svih osoba koje su uzimale heroin su to činile intravenski (77,9%). Ušmrkavanjem je heroin uzimalo 18,8% osoba što je nešto malo više nego godinu ranije kad je taj udio iznosio 17,1%. Kokain se predominantno ušmrkavao (87,5%). Zabilježene su tri osobe koje su

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

injektirale kokain (4,2%). Amfetamine su ušmrkavali u 88,0% slučajeva. Isto tako velika većina korisnika barbiturata, benzodiazepina i halucinogena uzimali su ih oralno. Kanabinoide su uzimali pušenjem.

Tablica 70. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Opijatski ovisnosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva	15,6	15,8	16,0	16,0	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina	19,8	20,5	20,5	20,4	20,1
Prosječna dob i.v.uzimanja	20,8	21,4	22,0	21,7	21,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman	25,2	25,5	25,5	25,2	24,9
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,6	9,7	9,5	9,2	8,9

Kao za Hrvatsku u cjelini, sličan je tijek razvoja opijatske ovisnosti i za stanovnike Zagreba. Eksperimentiranje s drogom su počeli u dobi od 16 godina, isto kao i u Hrvatskoj u cjelini. Prvo uzimanje heroina je bilo s 20,1 godine, isto kao i u Hrvatskoj . Prvo intravensko uzimanje je bilo s 21,4 godine (u Hrvatskoj - 21,2 godina). Na liječenje su se javili u prosječnoj dobi od 24,9 godine (26,3 godine u RH). Od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje je prošlo 8,9 godine što je nešto manje nego u cijeloj državi (10,3 godine).

Tablica 71. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2012. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	i. v. ikad	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
1.707	1.407	102
	82,4	7,2

Intravensko uzimanje droga analiziramo po trenutnom i ranijem stanju. U 2012. godini je 1.407 osoba (82,4%) izjavilo da je bar jednom u životu uzimalo opijate injektiranjem, a od njih 102 je prošli mjesec injektiralo opijate što iznosi 7,2 %. U čitavoj Hrvatskoj je 81,8% ovisnika barem jednom opijate uzimalo intravenski, a prošli mjesec njih 10,1 %.

Tablica 72. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2012. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkog pribora	U životu		Posljednjih mjesec dana	
	Broj	%	Broj	%
Da	803	57,6	15	3,0
Ne	592	42,4	485	97
Ukupno	1.395	100,0	500	100

Od ukupno 1.395 osoba koje imaju prebivalište u Gradu Zagrebu a koje su drogu uzimale intravenozno, njih 803 - 57,6% je izjavilo da je bar jednom u životu dijelilo igle i šprice. U zadnjih mjesec dana to je činilo 15 osoba (3,0%). Za Hrvatsku taj udio iznosi 2,7% za protekli mjesec, a pribor za injektiranje je barem jednom u životu dijelilo 59,7% osoba.

Tablica 73. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva							Ukupno
	ne uzima prošli mjesec	1-3 puta mjesечно	jednom tjedno	2-6 dana u tijednu	svakodnevno	uzima nerедово	nepoznato	
Heroin	1.427	44	5	20	45	41	40	1.622
%	88,0	2,7	0,3	1,2	2,8	2,5	2,5	100,0
Heptanon	31	2	0	6	25	2	2	68
Ostali opijati	3	0	0	0	2	0	1	6
Buprenorfin	1	0	0	1	3	0	1	6
Tramadol	1	0	0	0	2	0	2	5
Svi opijati	1.463	46	5	27	77	43	46	1.707
%	85,7	2,7	0,3	1,6	4,5	2,5	2,7	100,0
Kokain	54	4	1	1	3	1	8	72
%	75,0	5,6	1,4	1,4	4,2	1,4	11,1	100,0
Amfetamini	18	1	0	1	2	0	3	25
%	72,0	4,0	0,0	4,0	8,0	0,0	12,0	100,0
Ecstasy	6	0	0	0	0	0	1	7
%	85,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	100,0
Drugi psihostimulansi	1	0	0	0	0	0	0	1
%	100,0							100,0
Barbiturati	0	0	1	0	0	0	1	2
%			50,0				50,0	100,0
Benzodiazepini	8	2	0	3	22	3	16	54
%	14,8	3,7	0,0	5,6	40,7	5,6	29,6	100,0
Drugi hipnotici i sedativi	0	0	0	1	3	0	1	5
%				20,0	60,0		20,0	100,0
Halucinogeni	1	0	0	0	0	0	0	1
%	100,0							100,0
Lako hlapljiva otapala	2	0	0	0	0	0	1	3
%	66,7						33,3	100,0
Kanabinoidi	216	58	27	40	31	31	11	414
%	52,2	14,0	6,5	9,7	7,5	7,5	2,7	100,0
Više i ostalo	0	0	0	0	3	0	16	19
%					15,8		84,2	100,0
Ukupno	1.769	111	34	73	141	78	104	2.310
%	76,6	4,8	1,5	3,2	6,1	3,4	4,5	100,0

Analizom podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva ovisnosti razvidno je da je 109 osoba (6,4%) uzimalo opijate jednom tjednom i češće, dok je 1.463 osoba (85,7%) izjavilo da nije uzimalo opijatno glavno sredstvo u mjesecu prije dolaska na liječenje.

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoida također nisu uzimale kanabinoide u mjesecu prije dolaska na liječenje čak 52,2% njih. Kanabinoide je redovno minimalno jedanput tjedno pušilo 23,7% (98) osoba od ukupnog broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoida.

Tablica 74. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-OM

Zlouporaba opijata	Zagreb	Hrvatska
HIV pozitivni	0,6	0,5
Hepatitis B pozitivni	4,2	6,5
Hepatitis C pozitivni	28,9	39,2

Među opijatnim ovisnicima Grada Zagreba koji su testirani na prisutnost virusa u tijelu najviše je onih koji su pozitivni na hepatitis C (Zagreb - 28,9%; RH - 39,2%).

Kao i kod hepatitisa C, tako je manji i udio pozitivnih na prisutnost virusa hepatitisa B u Gradu Zagrebu, nego u Hrvatskoj (Zagreb - 4,2%; RH - 6,5%).

U Gradu Zagrebu je veći udio pozitivnih na prisutnost virusa HIV-a (0,6%), nego u cijeloj Hrvatskoj (0,5%).

Tablica 75. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Sadašnji sudski problem	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	1.363	79,8	133	22,1	1.596	69,1
Ima	344	20,2	370	61,4	714	30,9
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0
Za one koji imaju sadašnje sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	23	6,7	33	8,9	56	6,1
Sudski proces u tijeku	95	27,6	96	25,9	191	20,9
Očekuje izvršenje kazne	36	10,5	25	6,8	61	6,7
Pod uvjetnom je kaznom	125	36,3	105	28,4	230	25,2
Nalazi se u pritvoru	1	0,3	2	0,5	3	0,3
Nalazi se u zatvoru	54	15,7	41	11,1	95	10,4
Nepoznato	10	2,9	68	18,4	78	8,5
Ukupno	344	100,0	370	100,0	714	100,0

Prema podatcima o sudskim problemima liječenih ovisnika razvidno je da 69,1% liječenih nema problema sa zakonom, dok je 30,9% liječenih zagrebačkih ovisnika na neki način prekršilo zakon.

Od osoba koje su bile na liječenju zbog ovisnosti o opijatima s prebivalištem u Gradu Zagrebu 20,2% ih sada ima neki sudski problem. Od njih najviše ih je pod uvjetnom kaznom 36,3%, zatim je za 27,6% osoba sudski proces u tijeku, a 10,5% njih očekuje izvršenje kazne. Trenutno

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

je u zatvoru 15,7% od liječenih opijatnih ovisnika koji imaju neki sudski problem, a 10,5% očekuje izvršenje kazne.

Od osoba koje su konzumirale ili su ovisne o ostalim sredstvima 61,4% ih trenutno ima sudskih problema. Kod njih najviše ih je pod uvjetnom kaznom (28,4%) ili je sudski proces u tijeku (25,9%). Iza toga slijedi da se nalaze u zatvoru (11,1%) i započeta je istraga (8,9%).

Tablica 76. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2012. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	597	35,0	349	57,9	946	41,0
Ima	1.110	65,0	254	42,1	1.364	59,0
Ukupno	1.707	100,0	603	100,0	2.310	100,0

Za one koji su imali ranije sudske probleme - tip ranijih sudskih problema

Kažnjavan prekršajno	354	31,9	143	56,3	497	36,4
Kažnjavan uvjetnom kaznom	326	29,4	28	11,0	354	26,0
Kažnjavan zatvorskom kaznom	167	15,0	13	5,1	180	13,2
Bio u zatvoru više puta	78	7,0	3	1,2	81	5,9
Bio u pritvoru	123	11,1	10	3,9	133	9,8
Nepoznato	62	5,6	57	22,4	119	8,7
Ukupno	1.110	100,0	254	100,0	1.364	100,0

Ranije sudske probleme u Gradu Zagrebu imale su 1.364 osobe (59,0%), od toga 1.110 onih koji su liječenih zbog zlouporabe opijata. Najviše ih je bilo kažnjeno prekršajno (31,9%) te uvjetnom kaznom (29,4%) od svih osoba liječenih zbog opijata. U zatvoru ih je bilo (više puta, u pritvoru i kažnjavano zatvorskom kaznom sveukupno bilo 33,1% od svih liječenih od opijata iz Grada Zagreba.

Osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja ostalih psihoaktivnih droga manje su zastupljene među onima koje su ranije imale neke sudske probleme. Od 254 osoba koje su imale ranije sudske probleme 56,3 ih je bilo kažnjavano prekršajno; 11,0% (28 osoba) uvjetnom kaznom, dok je kaznu zatvorom imalo 5,1% (13 osoba), a 3 osobe su bile više puta u zatvoru (1,2%) dok ih je 10 (3,9%) bilo u pritvoru.

V. OSOBE LIJEĆENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2012. GODINI

Postupak liječenja ovisnosti o drogama je vrlo naporan i dugotrajan proces te zahtijeva sveobuhvatno razumijevanje ove problematike, odnosno da planiranje i izrada programa liječenja i suzbijanja zlouporabe droga moraju istovremeno obuhvatiti medicinsko, psihološko i socijalno zbrinjavanje.

Liječenje bolesti ovisnosti u terapijskim zajednicama je jedna od mogućnosti koja se pruža onima koji su spremni prihvatići pravila i norme boravka i liječenja koje terapijska zajednica zahtijeva. U Republici Hrvatskoj postoji 8 terapijskih zajednica s 30 terapijskih kuća koje djeluju i rade kao nevladine organizacije te pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama, kao udruge, religijske zajednice u okviru humanitarne djelatnosti ili su ustrojene i registrirane kao domovi socijalne skrbi za ovisnike.

Boravak u terapijskim zajednicama uključuje programe psihosocijalne rehabilitacije, radne terapije, savjetovanja obitelji, promjena načina života uz dugotrajan smještaj, izdvajanje iz obitelji i uobičajene sredine. Većina terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj provodi programe zasnovane na osnaživanju vjerskog života i napredovanja kroz hijerarhiju osobnih uloga i osobnog položaja u zajednici. Terapijski postupci uglavnom imaju za cilj usvajanje novih pozitivnih normi ponašanja i novih stavova i vrijednosti. U tim programima uz vjerske osobe, programe najčešće koordiniraju izlijеčeni ovisnici, a stručno osoblje je manje zastupljeno. Svaka terapijska zajednica ima određene selektivne kriterije prema kojima vrši odabir klijenata za terapiju i rehabilitaciju, a dužina boravka u zajednici se kreće u rasponu od jedne do pet godina.

Osnovni preduvjeti liječenja u terapijskim zajednicama u Republici Hrvatskoj su motiviranost za liječenje i spremnost prihvatanja normi ponašanja unutar odabrane zajednice, dnevni rasporedi i „drug free“ način života.

U proteklim se godinama postupno ostvarivala sve bolja suradnja između terapijskih zajednica i zdravstvenog sustava. Također, značajan napredak u kvaliteti podataka i cjelovitijem sagledavanju problematike ovisnosti postignut je prije nekoliko godina otkada se podatci terapijskih zajednica redovito prikupljaju i obrađuju u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, što nije bio slučaj do tada.

Multisektorski način prikupljanja podataka pruža kvalitetniji obuhvat i pregled problema liječenja ovisnosti.

**Tablica 77. UKUPAN BROJ LIJEĆENIH OSOBA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I
NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2012., BROJ OSOBA LIJEĆENIH PRVI
PUT**

Terapijska ustanova	Broj ukupno liječenih osoba	Nikad liječen	Udio nikad liječenih od ukupno
Terra	15	4	27%
Reto	135	69	51%
Cenacolo	10	4	40%
Susret	179	10	6%
Papa Ivan XXIII	38	10	26%
NE - ovisnost - terapijska zajednica	51	22	43%
Ukupno	428	119	28%

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini

Promatrajući sve osobe liječene u terapijskim zajednicama i nevladnim udrugama, uočava se da je registarski sustav praćenja vrlo bitan pri promatranju zbivanja kroz vremenska razdoblja. Naime, prilikom dolaska u terapijsku zajednicu osoba daje podatke o prethodnim boravcima i načinima liječenja, koje terapeut bilježi u dokumentaciju. Uvidom u Registar uočava se da je velik dio osoba prije prvog dolaska u terapijsku zajednicu liječenje već pokušao u jednom ili više navrata unutar zdravstvenog sustava. U 2012. godini u nezdravstvenom sustavu je liječeno 428 osoba, od kojih je 119 osoba liječeno po prvi put, odnosno, 28,0% od svih liječenih u terapijskim zajednicama. Svi ostali ili 72,0% liječenih bilo je registrirano već ranije, odnosno, već su bili liječeni u zdravstvenom sustavu ili u nekoj od terapijskih zajednica. Te činjenice ukazuju upravo na nužnu suradnju različitih sustava jer se ponekad tek višestrukim pokušajima uspije ovisnika zadržati u nekom od terapijskih programa koji bi morali djelovati sinkrono i stremiti zajedničkim ciljevima. S druge strane, na ovaj je način moguće dobiti uvid u dio ovisničke populacije koji ne možemo uočiti prateći samo liječenja u zdravstvenom sustavu.

Tablica 78. BROJ OSOBA KOJE SU BORAVILE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2012. GODINI PO SPOLU

Terapijska ustanova	Spol		Ukupno	
	Muški	Ženski		
Terra	8	7	15	3,5%
	53,3%	46,7%	100,0%	
Reto	112	23	135	31,5%
	83,0%	17,0%	100,0%	
Cenacolo	10	0	10	2,3%
	100,0%	0,0%	100,0%	
Susret	148	31	179	41,8%
	82,7%	17,3%	100,0%	
Papa Ivan XXIII	29	9	38	8,9%
	76,3%	23,7%	100,0%	
NE - ovisnost - terapijska zajednica	51	0	51	11,9%
	100,0%	0,0%	100,0%	
Ukupno	358	70	428	100,0%
	83,6%	16,4%	100,0%	

Kako je prikupljanje podataka tek u začetku, ne možemo se potpuno pouzdati u obuhvat i aktualnost navedenih podataka. Smatramo da će s vremenom ovaj način prikupljanja podataka pridonijeti boljem razumijevanju i sagledavanju, kako trenutne situacije, tako i potreba ovisnika koje iz toga proizlaze. U 2012. godini 428 osoba je bilo liječeno u terapijskim zajednicama. Većina liječenih ovisnika su muškarci, a omjer liječenih po spolu iznosi kao i prethodne godine 5,1 muškarac prema jednoj liječenoj ženi.

Broj liječenih osoba i spolnu raspodjelu određuju i smještajni kapaciteti određenih zajednica.

Tablica 79. BROJ OVISNIKA LIJEČENIH U 2012. GODINI U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA I USTANOVU LIJEČENJA

Županija prebivališta	Ustanova liječenja						Ukupno
	Terra	Reto	Cenacolo	Susret	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost - terapijska zajednica	
Zagrebačka	0	2	1	5	0	3	11
Krapinsko-zagorska	0	0	0	1	0	1	2
Sisačko-moslavačka	0	1	0	1	0	0	2
Karlovačka	0	0	0	2	0	1	3
Varaždinska	0	1	1	5	0	0	7
Koprivničko-križevačka	0	1	0	0	0	1	2
Bjelovarsko-bilogorska	0	0	0	3	0	0	3
Ličko-senjska	0	1	0	0	0	0	1
Požeško-slavonska	0	0	2	3	0	2	7
Brodsko-posavska	0	0	0	4	0	2	6
Zadarska	0	1	1	7	4	0	13
Osječko-baranjska	0	2	0	6	0	10	18
Šibensko-kninska	0	3	1	8	0	1	13
Vukovarsko-srijemska	0	1	0	3	1	6	11
Splitsko-dalmatinska	0	21	1	43	9	1	75
Istarska	1	4	1	17	2	3	28
Dubrovačko-neretvanska	0	1	0	7	2	1	11
Međimurska	0	0	0	8	0	1	9
Grad Zagreb	0	14	1	37	3	16	71
Stranci	0	76	0	0	16	0	92
Ukupno	15	135	10	179	38	51	428

Prema mjestu prebivališta liječenih u nezdravstvenom sektoru najviše liječenih u 2012. godini bilo je iz Splitsko-dalmatinske županije (75 osoba – 17,5%), Grada Zagreba (71 osobe – 16,6%) te Primorsko-goranske županije (42 osobe – 9,8%). Od 92 stranih državljanina, 76 je liječeno u terapijskoj zajednici „Retu centar - prijatelji nade“.

Ovakvo prikupljanje podataka o tretmanu ovisnika iz više izvora omogućava sveobuhvatno promatranje liječenja. Preklapanje zdravstvenih podataka s podatcima iz terapijskih zajednica daje odgovore na pitanja što se događalo s nekim osobama u vrijeme prekida liječenja u zdravstvenom sektoru, te isto tako jesu li osobe koje su završile ili prekinule tretman u terapijskoj zajednici uspjeli apstinirati ili su nakon recidiva potražile pomoć u zdravstvenom sustavu. Takav pregled može koristiti u poboljšanju kvalitete programa liječenja u oba sektora.

Tablica 80. OSOBE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Glavno sredstvo ovisnosti	Terapijska ustanova						Ukupno	%
	Terra	Reto	Cenacolo	Susret	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost - terapijska zajednica		
Heroin	13	101	5	141	23	18	301	70,3
Metadon	0	2	0	2	0	1	5	1,2
Ostali opijati	0	3	0	0	0	3	6	1,4
Buprenorfin	0	0	0	3	1	0	4	0,9
Kokain	0	6	1	6	4	3	20	4,7
Amfetamini	0	5	0	3	0	1	9	2,1
Ecstasy	0	2	0	2	1	0	5	1,2
Drugi psihostimulansi	0	1	0	0	2	0	3	0,7
Barbiturati	0	0	0	0	2	0	2	0,5
Benzodiazepini	2	1	0	8	0	1	12	2,8
Drugi hipnotici i sedativi	0	0	0	6	0	1	7	1,6
Kanabinoidi	0	4	2	8	5	2	21	4,9
Više i ostalo	0	10	2	0	0	21	33	7,7
Ukupno	15	135	10	179	38	51	428	100,0

Heroin kao glavno sredstvo ovisnosti dominantan je kao uzrok liječenja u svim terapijskim zajednicama. Zbog ovisnosti o heroinu u terapijskim zajednicama se liječila 301 osoba (70,3%), te još 5 osoba (1,2%) kojima je glavno sredstvo bio metadon i 6 osoba neki drugi opijati (1,4%). Kod 4 osobe (0,9%) je glavno sredstvo ovisnosti zbog kojeg su došli na liječenje bio buprenorfin. Ukupno je 73,8% osoba liječeno zbog ovisnosti o opijatima. Ostala sredstva su zastupljena u manjem udjelu. Na drugom mjestu su kanabinoidi kao glavno sredstvo ovisnosti (4,9%), a slijedi kokain (4,7%). Poliuporaba više sredstava je imala udio od 7,7% (33 osobe).

Tablica 81. LIJEČENE OSOBE PREMA PRVOM KORIŠTENOM I GLAVNOM KORIŠTENOM SREDSTVU OVISNOSTI

Glavno sredstvo	Prvo sredstvo															Ukupno		
	Heroin	Ostali opijati	Buprenorfín	Tramadol	Kokain	Amfetamini	Ecstasy	Drugi psihostimulansi	Barbiturati	Benzodiazepini	Druzi hipnotici i sedativi	LSD	Druzi halucinogeni	Lako hlapljiva otapala	Kanabinoidi	Više i ostalo	Nepoznato	
Heroin	15	5	1		3	4	7	0	1	7	3		1	17	235	1	300	
Metadon															4	1	5	
Ostali opijati		1		1			1								1	2	6	
Buprenorfín						1	1								2		4	
Kokain				1	1	1								1	14	1	19	
Amfetamini												1		6	1		8	
Metamfetamini								1									1	
Ecstasy							1								3	1	5	
Druzi psihostimulansi							2								1		3	
Barbiturati								1									1	
Benzodiazepini									6					6			12	
Druzi hipnotici i sedativi										1	3				2	1	7	
Kanabinoidi														20	1		21	
Više i ostalo														4	26	1	31	
Ukupno	15	6	1	2	4	6	11	2	2	14	6		2	18	298	35	1	423
%	3,5	1,4	0,2	0,5	0,9	1,4	2,6	0,5	0,5	3,3	1,4		0,5	4,3	70,4	8,3	0,2	100

Pregledom podataka o prvom sredstvu ovisnosti za osobe liječene u terapijskim zajednicama razvidno je da je 298 (70,4%) osoba započelo eksperimentirati s kanabinoidima. Više različitih sredstava je kao prvo počelo uzimati 35 osoba (8,3%), a slijede lako hlapljiva otapala sa 4,3%.

Tablica 82. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od...	Broj	%
Osobno	271	63,3
Obitelji	98	22,9
Prijatelja	38	8,9
Druge Službe za liječenje ovisnosti	3	0,7
Liječnika primarne zaštite	1	0,2
Bolnice - druge medicinske ustanove	5	1,2
Centra za socijalnu skrb	4	0,9
Suda - ODO - Policije	4	0,9
Drugo	3	0,7
Nepoznato	1	0,2
Ukupno	428	100,0

Glavnu odluku o početku liječenja u terapijskoj zajednici osobno su donijele 271 osobe (63,3%), što je nešto više nego u zdravstvenom sektoru za cijelu Hrvatsku gdje je taj udio iznosio 59,3%. Na poticaj obitelji ili nagovor prijatelja to je učinilo njih 136 (31,8%) što pokazuje da obitelj i prijatelji pružaju snažnu potporu ovisnicima. Uspoređujući tu grupu s osobama liječenim u zdravstvenom sustavu razvidno je da su obitelj i prijatelji glavni motivatori liječenja za 8,0% liječenih.

Tablica 83. LIJEČENE OSOBE PREMA NAJVIŠEM STUPNUJU OBRAZOVANJA

Najviši stupanj obrazovanja	Broj	%
Nezavršena osnovna škola	1	0,2
Završena osnovna škola	42	9,8
Nezavršena srednja škola	55	12,9
Završena srednja škola	284	66,4
Nezavršena viša škola ili fakultet	16	3,7
Završena viša škola	10	2,3
Završen fakultet	12	2,8
Drugo	4	0,9
Nepoznato	4	0,9
Ukupno	428	100,0

Prema stupnju završenog obrazovanja razvidno je da je najveći broj liječenih osoba imao završenu srednju školu (284 osobe, odnosno, 66,4%). Samo osnovnu školu završilo je njih 42 (9,8%), dok je 55 liječenih osoba (12,9%) imalo nezavršenu srednju školu. Više i visoko obrazovanje još nije završilo 16 osoba (3,7%) a 22 su završile višu školu ili fakultet (5,1%).

Za 4 osobe (0,9%) podatak o obrazovanju je nepoznat.

Tablica 84. LIJEČENE OSOBE PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU U 2012. GODINI

Bračni status ovisnika	Ima li djece					Ukupno
	Da	Ne	Da, oduzeta roditeljska prava	Nadzor nad roditeljskim pravom	Nepoznato	
U braku (prvi brak)	35	11	0	0	0	46
U braku (drugi brak)	5	0	0	1	0	6
Neudana - Neoženjen	22	300	0	0	0	322
Rastavljen/a	20	11	4	0	0	35
Izvanbračna zajednica	10	5	0	2	0	17
Nepoznato	0	1	0	0	1	2
Ukupno	92	328	4	3	1	428

Obzirom na bračni status, najviše liječenih osoba nije bilo u braku 322 osobe, odnosno, 75,2%. U prvom braku je bilo 46 osoba (10,7%), 6 osoba u drugom braku (1,4%) dok je 35 osoba (8,2%) bilo razvedeno. U izvanbračnoj zajednici je živjelo 17 osoba (4,0%).

Većina liječenih nema djece (328 od 428 tj. 76,6%). Roditeljska prava su oduzeta kod 4 osobe a trima osobama je dodijeljen nadzor nad roditeljskim pravom.

Od ukupno 92 osobe koje imaju djecu, njih 40 su u prvom i/ili drugom braku (43,5%). Djecu imaju a nisu u braku 22 osobe (23,9%) dok je 20 rastavljeni (21,7%). U izvanbračnoj zajednici živi deset osoba koje imaju djecu (10,9%).

Tablica 85. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU STANOVANJA U 2012. GODINI

Stanovanje	Broj	%
Zivi sam	55	12,9
S primarnom obitelji (roditelji)	216	50,5
sam sa djetetom	1	0,2
S partnerom	9	2,1
s partnerom i djetetom	30	7,0
S prijateljima	11	2,6
Drugo	89	20,8
Nepoznato	17	4,0
Ukupno	428	100,0

Najviše osoba liječenih u terapijskim zajednicama stanuje sa primarnom obitelji (50,5%). Sami žive njih 12,9%, 7,0% s partnerom i djetetom, 2,1% samo s partnerom, 2,6% s prijateljima, 20,8% na neki drugi način, a za 4,0% korisnika podaci nisu poznati. Jedan ovisnik živi sam s djetetom (0,2%).

Tablica 86. LIJEČENE OSOBE PREMA DOBI

Dobne skupine	Ustanova liječenja						Ukupno
	Terra	Reto	Cenacolo	Susret	Papa Ivan XXIII	NE - ovisnost - terapijska zajednica	
15-19	0	0	0	6	2	1	9
20 -24	3	19	2	30	6	7	67
25 -29	5	32	2	52	11	23	125
30-34	3	39	5	50	9	11	117
35 -39	3	32	1	32	6	6	80
40 - 44	1	9	0	6	4	2	22
45-49	0	3	0	2	0	1	6
50 -99	0	1	0	1	0	0	2
Ukupno	15	135	10	179	38	51	428

Najviše osoba liječenih u terapijskim zajednicama bilo je unutar dobne skupine 25-29 godina (29,2%). Slijede dobne skupine 30-34 (27,3%), 35-39 (18,7%), 20-24 (15,7%), 40 godina i više (7,0%) te 19 godina i manje (2,1%). Najmlađa osoba je imala 15 a najstarija 54 godine.

Prosječna dob osoba liječenih u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama je bila 30,4 godine, što je dvije godine manje nego kod ovisnika liječenih u zdravstvenom sustavu (32,8 godina). Tu činjenicu bi valjalo iskoristiti u pristupu liječenju, jer možda percepcija terapijske zajednice pozitivnije i brže potiče na liječenje nego „službeni“ zdravstveni sustav. U svakom slučaju, i jedan i drugi terapijski sustav treba promatrati komplementarno, jer i životna praksa i podatci pokazuju da ovisnici prelaze i iz jednog u drugi sustav te obratno, u nastojanju, koje traje ponekad i niz godina, da se oslobođe tereta ovisnosti.

**„Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Martina Markelić, prof. soc.

Mr. sc. **Dijana Mayer, dr. med.**

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

WEB izdanje

Lipanj, 2013.

